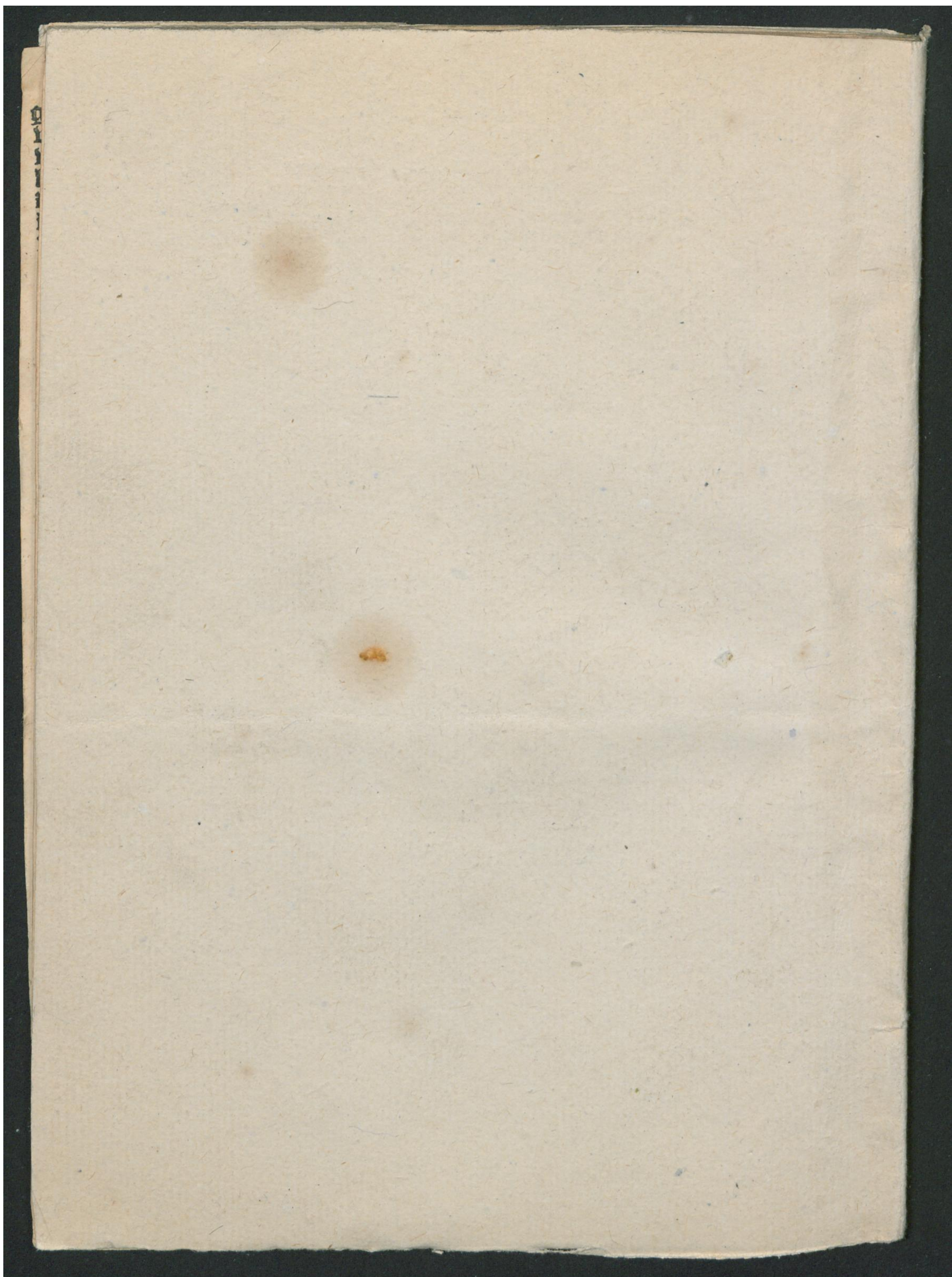

STVCKEN

Gemencioneert inden Bycorff

die byde Edele Grootmoghende Heeren Staten Generael der vereenichde Nederlanden toegheftaen ende niet verboden worden / volghende den Placcate vanden xxviij^{en}. Augusti Anno festhien-hondert ende acht/ Soo raeckende de vredehandelinghe als anderssints.

IN s'GRAVEN-HAGHE,
By Hillebrant Iacobfz. Ghesvvoren Drucker der Welghemelte Heeren Staten Generael. Anno 1608.

Offres ende presentatien van haere Hoocheden.

DE Ertshertoghen niet meer ter herten hebbende/ als te sien die Nederlanden ende goede Inwoonders der selver/ verlost vande miserien van desen oorloghe / verclaren by desen met goede deliberatie/ dat sy te vreden zijn te handelen metten Staten Generael vande Vereenichde Nederlanden in qualite ende als d'selve houdende voor vrije Landen / Provincien / ende Staten / daer op haere Hoocheyden niet en pretenderen / t'sy by weghe van een eeuwighe Vrede/ een Bystandt / ofte Schorssinge van Wapenen voor twaelf/ vijfthien/ oft twintich Jaren tot keure vande voorsz Statẽ/ alles op redelijcke conditiẽ. Onder welcke conditien soo by het besluyt van een eeuwige Vrede/ als van t'voorsz Bystant/ ofte Schorssinge van wapenen mede bewillicht sal worden/ dat een yeder sal blijven by t'ghene hy hout ende besit / ten ware omme hare Hoocheden / ende die Staten / mitsgaders de respective Lantschappen/ te accommoderen/ by wisselinge van eenighe Steden oft plaetsen met ghemeen consent anders gheaccordeert ende besloten mochte worden / insghelijcx opte ordre ende versekeringhe vande onderlinghe navigatie/ traficque/ ende frequentatie metten aencleven van dien/ eensamentlijck die interventie/ Aggreatie/ ende handhoudinge van t'ghene besloten sal worden.

Ende hebbende hare Hoocheyden rijpelijck geconsidereert die gelegentheyt ende staet vande Vereenichde Provincien ende willende sinceerlijck ende sonder bedroch/ mette selve handelen/ ende aende voorsz Staten/ tijt laten omme te considereren ende resolveren t'ghene meest behoorlijck is/ voor t'ghemeene beste / zijn te vreden dat die personen die sylupden upte inghebooren vande Nederlanden totte voorsz handelinge sullen deputeren/ mette ghene vande voorsz Staten / in ghelijck ghetal sullen vergaderen/ ten tyde ende plaetse byde voorsz Staten te verkiesen.

Ende op dat t'gene hier vorẽ verhaelt is/ mach te beter te wege gebracht worden/ t'sy tot eene eeuwighe Vrede ofte t'voorsz bystant / zijn hare voorsz Hoocheyden te vreden / dat voor acht Maenden eerstcomende / sal wesen Stilstant van alle belegeringhen ofte surprinsen van Steden ofte Sterckten/ invasien ofte inlegeringhen/ vande Provincien/ ofte quartieren/ ofte het maken van nieuwe Schantsen/ mits dat die Staten voorsz/ t'voorsz Provisioneel Stilstant binnen / acht daghen nade presentatie van desen / mede sullen innewillighen ende voor den eersten Septembris eerstcomende hare schriftelijcke verclaringhe op de voorsz principale aenghebooden handelinghe van Vrede/ Bystant ofte Schorssinge van wapenen/ metten tijt ende plaetse daer toe te verkiesen aen hare Hoocheyden sullen doen. Ghedaen tot Bruessel onder de Signaturen ende Cachet van haere Hoocheden / den derthienden Meerte 1607. wesende geparapheert Richardot vt. ende geteeckent C. Albert A. Isabel/ Beneden stont / Ter ordonnantie van haere Hoocheyden/ gheteeckent Vereycken/ ende gecachetteert metten Cachette van haere Hoocheden.

Antwoordt vande Heeren Staten opte voorsz offres/ ende accordatie vanden Stilstant voor acht Maenden.

Je Staten Generael der Vereenichde Nederlanden rijpelijck gheleth hebbende opte verclaringhe offren ende presentatien vande Eertshertoghen hier na geinsereert ‡ Die Eertshertoghen niet meer ter herten hebbende etc. Hebben in qualiteyt als Staten van Vrije landen ende Provintien daer op d'hooch ghemelte Eertshertogen niet en pretenderen/ Naer goede deliberatie met advijs van Sijne Extie. ende Raden van State verclaert ende verclaren by desen dat sylupden van hare zijde van herten oock niet meer en begheeren dan soo wel d'andere als de Vereenichde Nederlanden met eene Christelijcke eerlijcke eñ verseeckerde uytcomste vande miserie deser oorloghe te sien verlost / ende verhopende dat d'Ertshertogen van wegen den Coninck van Spaignien ende haer selven die voorsz verclaringhe offeren ende presentatien ter goeder trouwen doen/ Hebben wel gemelte Staten generael inder qualiteyt boven verhaelt de voorsz verclaringhe ende provisioneele stilstant voor acht Maenden ingaende den vierden Mey eerstcomende van alle belegeringhe oft surprinsen van Steden ofte stercken/ invasien/ ofte inlegeringe van Provincien oft quartieren / mitsgaders t'maecken van nieuwe Schanssen gheaccepteert ende accepteren by desen aennemende de voordre offeren ende presentatiē te communiceren ende rapporteren aenden ghenen daer het behoort / om voor den eersten Septembris eerstcomende hare verclaringhe op die selve te doen / met vertrouwen dat Godt den Heere Almachtich de saken seghenen ende ten ghemeenen besten dirigeren sal / Eñ sullen hier op de Brieven van verbande eñ beloften van aggreatie ende ghelijcke verclaringhe des Coninck van Spaignien volghende het concept tusschen den ghecommitteerden vande hoochghemelte Eertshertoghen ende den onsen ghemaeckt den vierentwintichsten Aprilis eerstcomende ghedepescheert ende binnen twee ofte ten uttersten drij daghen daer naer voor Lillo overghelevert ende ghewisselt werden. Ghedaen inden Haghe ter vergaderinghe vande voornoemde Heeren Staten Generael onder hunnen Cachette eñ signature van hunnen Greffier den twaelfden dach der maent van April int Jaer sesthien-hondert ende seven.

Brieff

Brieff van verbande opten Stillestant.

ALsoo die Eertshertoghen goet ghevonden hebben / aende Staten Generael vande vereenichde Nederlanden te doen de verclaringhe/offren/ende presentatien/ hier na volghende / Die Eertshertoghen/niet meer ter herten hebbende/als te sien die Nederlanden ende goede inwoonders der selver / verlost vande miserien van desen Oorloge/Verclaren by desen/met goede deliberatie/ dat sy te vreden zijn te handelen / metten Staten Generael vande vereenichde Nederlanden in qualité ende als d'selve houdende voor vrije Landē Provintien ende Staten/daer op hare hoocheyden niet en pretenderen/ t'sy by wege van een eeuwighe vrede/een bystant oft Schorssinghe van Wapenen/voor twaelff / vijfthien ofte twintich Jaeren/tot keure vande voorsz Staten alles op redelijcke conditien. Onder welcke conditien soo by het besluyt van een eeuwighe vrede / als van t'voorsz bystant / ofte Schorssinghe van Wapenen mede bewillicht sal worden / dat een yder sal blijven by t'ghene hy hout ende besit/ten ware omme haere Hoocheden/ ende die Staten/Mitsgaders die respective lantschappen/te accommoderen/by wisselinghe van eenighe Steden ofte plaetsen met gemeen consent anders geaccordeert ende besloten mochte worden/ insghelijcx opte ordre ende verseeckeringhe vande onderlinghe navigatie/traficque/ende frequentatie metten aencleven van dien / eensamentlijck die interventie / Aggreatie / ende hanthoudinghe van t'ghene besloten sal worden.

Ende hebbende hare Hoocheyden rijpelijck geconsidereert die ghelegentheyt ende Staet vande Vereenichde Provintien / eñ willende sinceerlijck eñ sonder bedroch / mette selve handelē/eñ aende voorsz Staten tijt laten omme te considereren eñ resolveren t'ghene meest behoorelijck is/voor t'ghemeene beste/zijn te vreden dat die persoonen die sluyden upte ingheboren vande Nederlanden totte voorsz handelinghe sullen deputeren/mette ghene vande voorsz Staten/ in ghelijck ghetal sullen vergaderen ten tijde ende plaetse byde voorsz Staten te verkiesen.

Ende op dat t'ghene hier voren verhaelt is/mach te beter te weghe gebracht worden/t'sy tot eene eeuwighe vrede ofte t'voorsz bystant / zijn haere voorsz Hoocheyden te vreden / dat voor acht Maenden eerstcomende / sal wesen stilstant van alle belegeringhen ofte surprinsen van Steden ofte Sterckten/invasien ofte inlegeringen vande Provintien ofte quartieren/ofte het maken van nieuwe Schantsen/ mits dat die Staten voorsz/t'voorsz Provisioneel Stilstant/ binnen acht daghen naede presentatie van desen mede sullen innewilligen / ende voor den eersten Septembris eerstcomende / haere schriftelijcke verclaringhe / opte voorsz principale aenghebodē handelinghe van vrede/Bystant ofte schorssinge van Wapenen/ metten tijt ende plaetse daer toe te verkiesen/aen hare Hoocheyden sullen doen. Ghedaen tot Bruessel onder de Signatueren ende Cachet van hare Hoocheden / den derthienden Meerte 1607. wesende geparapheert Richardot vt. ende gheteeckent C. Albert A. Isabel/Beneden stont/Ter ordonnantie van haere Hoocheyden / gheteeckent Verreycken / ende ghecachetteert metten Cachette van haere Hoocheden/ Ende welghemelte Staten Generael in qualité als Staten van vrije landen / ende Provintien / daer op hoochghemelte Eertshertoghen niet en pretenderen van goeder herten oock niet meer begerende/dan tot eene Christelijcke eerlijcke ende versekerde uytcompste ende verlossin-

ghe vande miserien deser Oorloge te verstaen/ naer rijpe deliberatie ende met advijs
van zijne Ex^{tie}. ende Raden van State aenghenomen hebben/ die voorsz verclaringe/
van dat hoochghemelte Eertshertoghen die vereenichde landen houden voor vrije
landen/ daer op hare Hoocheden niet en pretenderen/ eñ den stilstant van acht Maen-
den eerstcomende innegaende den vierden Meye deses Jaers stilo nouo/ van alle be-
legeringhen ende surprinsen/ van Steden ofte sterckten/ invasien ofte inlegeringen/
van Provintien ofte quartieren / mitsgaders het maecken van nieuwe Schanssen/
ende goet gevonden hebben / d'voorsz vordere offren ende presentatien van hoochge-
melte Eertshertoghen te communiceren ende rapporteren/ aenden genen/ ende sulcx
alst behoort / ende daerop haere verclaringhe aen hoochghedachte Eertshertoghen
te doen/ voor den eersten Septembris eerstcomende/ Soo ist dat die Eertshertogen
ter eenre/ ende de Staten Generael vande Vereenichde Nederlanden in qualite vo-
ven verhaelt/ ter anderen zijden ter goeder trouwen belooft hebben/ ende beloven by
desen/ d'voorsz verclaringe ende provisioneel stilstant te onderhouden/ eñ te doen on-
derhouden/ ooc alle directe eñ indirecte contraventien van dien/ te reparerẽ eñ doen
repareren/ Eñ beloven daer beneffens/ hoochgedachte Eertshertogen van dese han-
delinghe binnen drije Maenden eerstcomende/ vanden Coninck van Spaignien ag-
greatie/ ende ghelijcke verclaringhe/ soo veel zijne Majesteyt aengaet/ aende welghe-
melte Heeren Staten Generael te leveren/ onder alle generale ende particuliere re-
nunchiatien ende verbanden daer toe behoorende / Des ten oorconde zijn hier van
ghemaeckt twee brieven van eender inhout / bevesticht byde Eertshertoghen met
hare Signatueren ende grooten Seghel / midtsgaders den ghewoonelijcken para-
phuren ende contreteyckeninghe van haren Audiencier / ende by de Staten Gene-
rael vande Vereenichde Nederlanden/ inde voorsz qualiteyt met haren grooten Se-
ghel / ghewoonelijcken paraphure ende teyckeninghe van haeren Greffier. Ghe-
daen tot Bruessel ende inden Haghe den vierentwintichsten Aprilis Anno sesthien-
hondert ende seven.

Aggrea=

Aggreatie vanden Coninck van Hispaignien.

Translaet.

Don Philips byder gratien Godts / Coninck van Castillien/van Leon/van Aragon/van beyde Secilien/van Hierusalem/van Portugael/van Navarre / van Granade / van Tolede/ van Valence/ van Galicien / van Maillorke / van Sivillien / van Sardinien/van Cordube / van Corseke / van Murcie / van Jaen/ vande Algarben / van Algesire / van Gibraltar / vande Eylanden van Canarien / vande Oost ende West Indien/vande Eylanden ende vasten lande der Zee Oceane / Eertshertoghe van Oostenrijck Hertoch van Bourgonnien/ende van Milanen/Grave van Habsburch/van Tyrol / ende Barcelone/Heere van Biscaya ende van Molina/etc. Doen te weten/Allen den ghenen/die dese jeghenwoordighe sien sullen / dat ghesien hebbende de verclaringhe offren ende presentatien vande Doorluchtichste Eertshertoghen / Albert ende Vrouwe Isabel Clara Eugenia onse seer lieve ende seer beminde Broeders / ghedaen aende Staten Generael vande Gevnieerde Provintien der Nederlanden/ mitsgaders de obligatie brieven daer op tusschen de voorsz Eertshertoghen ter eenre/ ende de voorsz Staten ter anderer zijden / onder hunne Signatueren ende grooten Seghel geconfirmeert den vierentwintichsten Aprilis lestledē/waer van het inhouden is/so hier nae volcht. Alsoo die Eertshertoghen goet ghevonden hebben aende Staten Generael vande Vereenichde Nederlanden te doen de verclaringhe offren/ ende presentatie hier nae volghende. Die Eertshertoghen niet meer ter herten hebbende / als te sien de Nederlanden / ende de goede inwoonders der selver verlost vande miserien van desen Oorloghe/verclaren by desen/met goede deliberatie/dat sy te vreden zijn te handelen metten Staten Generael vande Vereenichde Nederlanden/in qualiteyt ende als de selve houdende voor vrije landen/Provintien/ende Staten/ daer op hare Hoocheden niet en pretenderen/t'sy by weghe van een eeuwighe vrede/een bystant ofte Schorssinghe van Wapenen voor twaelff/vijfthien/ofte twintich Jaeren / tot keure vande voorsz Staten/ alles op redelijcke conditien / onder welcke conditien / soo by het besluyt van een eeuwighe vrede / als van t'voorsz Bystant ofte Schorssinghe van Wapenen/mede bewillicht sal worden / dat een yeder sal blijven by t'ghene hy hout ende besit / ten waere omme haere Hoocheden ende die Staten mitsgaders die respective Lantschappen te accommoderen/by wisselinghe van eenighe Steden / ofte plaetsen met ghemeen consent anders geaccordeert / ende besloten mochte worden / insgelijcx opte ordre ende verseeckeringhe vande onderlinghe Navigatie traffijcke ende frequentatie metten aencleven van dien/eensamentlijck die interventie/Aggreatie ende hanthoudinghe van t'ghene besloten sal worden.

Ende hebbende haere hoocheden rijpelijck gheconsidereert die gelegentheyt ende staet vande Vereenichde Provintien/ende willende sinceerlijck/ende sonder bedroch metten selven handelen/ende aende voorsz Staten tijt laten / omme te considereren/ ende resolveren t'ghene meest behoorlijcken is/voor t'ghemeene beste / zijn te vreden dat die persoonen die sluyden upten ingheboren vande Nederlanden totte voorsz handelinghe sullen deputeren metten ghenen vande voorsz Staten in ghelijck ghetal sullen vergaderen ten tijde ende plaet se byde voorsz Staten te verkiesen.

Ende

Ende op dat t'ghene hier voren verhaelt is mach te beter te weghe ghebracht
worden tſy tot een eeuwighe Vrede ofte t'voorſz Byſtant / zijn haere voorſz Hooche-
den te vreden dat voor acht Maenden eerſtcomende ſal weſen Stilleſtant van alle
belegeringhen ofte ſurprinſen van Steden ofte Stercken / invaſien / ofte inlegerin-
gen van Provintien ofte quartieren / ofte het maecken van nieuwe Schantſſen / mits
dat de Staten voorſz / t'voorſz proviſioneel Stilleſtant binnen acht daghen nade pre-
ſentatie van deſen mede ſullen innewillighen / ende voor den eerſten Septembris
eerſtcomende haere ſchriftelijcke verclaringhe opte voorſz principale aenghehoden
handelinge van vrede / byſtant ofte ſchorſſinge van Wapenen / metten tijt ende plaetſe
daer toe te verkieſen aen haere Hoocheden ſullen doen. Ghedaen tot Bruessel on-
der de ſignatueren ende Cachet van haere Hoocheden den derthiendē Meerte 1607.
weſende geparapheert Richardot v^t. ende gheteeckent C. Albert / A. Iſabel / beneden
ſtont ter ordonnantie van haere Hoocheden gheteeckent Verreycken / ende gecachet-
teert mette Cachette van haere Hoocheden.

Ende Welghemelte Staten Generael / in qualiteyt als Staten van vrije
Landen ende Provintien / daer op hoochghemelte Eertshertoghen niet en preten-
deren / van goeder herten oock niet meer begeerende / dan tot eene Christelijcke / eer-
lijcke ende verſekerde uytcompſte ende verloſſinghe vande miſerien deſer Oorloghe
te verſtaen / na rijpe deliberatie ende met advijs van zijne Ex^tie. ende Raden van Sta-
te aenghenomen hebben de voorſz verclaringhe van dat hoochghemelte Eertsherto-
gen de Vereenichde Landen houden voor vrije Landen daer op hare Hoocheden niet
en pretenderen / ende den ſtilleſtant van acht Maenden eerſtcomende / innegaende
den vierden Mey deſes Iaers ſtilo nouo van alle belegeringhen / ende ſurprinſen van
Steden ofte ſterckten / invaſien / ofte inlegeringhen van Provintien ofte quartieren /
mitſgaders het maecken van nieuwe Schantſſen / Ende goet ghevonden hebben / de
voorſz voordere offren ende preſentatien van hoochghemelte Eertshertoghen te
communiceren ende Rapporteren / ende daer op haere verclaringhe voorden eerſten
Septembris eerſtcomende / Soo iſt dat die Eertshertogen ter eenre ende die Staten
Generael vande vereenichde Nederlanden in qualiteyt boven verhaelt / ter andere
zijden / ter goeder trouwen belooft hebben / ende beloven by deſen / d'voorſz verclarin-
ghe ende proviſioneel ſtilſtant te onderhouden / ende te doen onderhouden / oock alle
directe ende indirecte contraventien van dien te repareren ende doen repareren / eñ
beloven daerbeneffens hoochghedachte Eertshertoghen van deſe handelinghe bin-
nen drije maenden eerſtcomende vanden Coninck van Spaignien aggreatie ende ge-
lijcke verclaringhe ſoo veel zijne Majeſteyt aengaet aende welgemelte Heeren Sta-
ten Generael te leveren / onder alle generale ende particuliere renunchiatien ende
verbanden daer toe behoorende / des ten oorconde zijn hier van gemaeckt twee brie-
ven van eender inhout / beveſticht byde Eertshertogen / met heure Signaturen ende
grooten zeghel / Mitſgaders de ghewoonelijcke paraphure ende teyckeninghe van
heuren Greffier / Ghedaen tot Bruessel / ende in den Haghe den vierentwintichſten
Aprilis Anno ſeſthienhondert ende ſeven / onder op de rechte zijde is gheſchreven / ick
hebbe dit geteeckent als Gedeputeerde van haere Hoocheden opt welbehagen van-
de ſelve / ende geteeckent B. Jan Neyen Commiſſaris generael / Ende op de ſlincker
zijde ick hebbe dit gheteeckent als Gedeputeerde vande Heeren Staten Generael
vande Vereenichde Nederlanden / Ende geteeckent Aerſſens / Ende alſoo de voorſz
Eertshertoghen onſe Broeders by t'ghemelte tractaet belooft hebben / daer op den
voorſz Staten over te leveren / onſe brieven van Ratificatie ende ghelijcke verclarin-
ghe /

ghe / met alle generale ende particuliere renunchiatien / ende verbanden ghelijck de
saecke vereyscht / Hebben wy naer rijpe deliberatie/ eñ advijs uyt onse seeckere we-
tentheyt ende absolute Coninckljjcke macht / tot voldoeninghe vande voorsz belofte
ende verseckertheyt van t'principael tractaet van peys/ofte langhe bestant ghedaen/
ende doen by desen / den voorsz Staten ghelijcke verclaringhe als de ghene die onse
voorsz Broeders ghedaen hebben/waer van hier boven mentie ghemaeckt is / voor
soo vele als de saecke ons aengaet / ende principaliјcken verclaren wy te vreden te
zijn / datmen in onsen naem ende van onsen t'weghen tractere mette voorsz Staten
in qualiteyt ende als d'selve houdende voor vrije Landen/ Provintien ende Staten/
daer op wy niet en pretenderen/hebbē ooc gelaudeert/geapprobeert/ geconfirmeert
ende geratificeert/ghelijck wy by dese jeghenwoordighe lauderen/approberen / con-
firmeren/ende ratificeren alle ende een yegelijck vande puncten begrepen int voorsz
tractaet / Belovende in Coninckljjcke trouwe ende woorden alle de selve te onder-
houden ende observeren / ende doen observeren ende volbringhen / gheheelijck ende
punctuelijck al off wy van t'begintssel aff die selffs verclaert geconsenteert ende be-
looft hadden / ende al off die getracteert ende besloten hadden gheweest met onse in-
terventie ende authoriteyt / Ende en sullen noyt yet doen noch consenteren yet ghe-
daen te worden ter contrarien/Ende beloven van ghelijcken te repareren ende doen
repareren/alle directe ende indirecte contraventien van dien inder vueghen dat alle
t'gene voorsz is/den voorsz Staten ter goeder trouwen onderhouden/ende volbracht
worde / waer toe wy ons verbinden in Coninckljjcke woorden met alle de generale
ende particuliere renunchiatien ende obligatien dier behooren/ende van noode zijn/
oock beloven wy dat soo haest als ghesloten sal zijn het tractaet van Peys ofte lange
bestant / wy sullen doen maecken alle depeschen noodich wesende tot voldoeninghe
ende executie van t'ghene getracteert ende gecapituleert gheweest sal zijn/ inder vol-
komender forme / sulcx datmen in alles ende over alle de voorsz gevnieerde Provin-
tien geheele ende volcomen satisfactie geve/ Maer wy verclaren dat so verre t'prin-
cipael tractaet van Peys ofte lange Bestant van vele Jaeren waer inne men sal pro-
poneren ende resolveren de pretensien van beyde partijen/soo in materie van Religie
als van alle de reste niet ghesloten en worde/ dese ratificatie sal moeten wesen / ende
sal zijn van egheender weerden / ende effect al off die noyt ghemaeckt en hadde ghe-
weest/ende dat uyt crachte van diere niet en sal gesien worden / dat wy verliesen een
punct van ons recht / noch en sullen t'selve de voorsz gevnieerde Provintien vercrij-
gen noch moghen vercrijgen/dan sullen de saecken aengaende t'recht van beyde par-
tijen blijven in tselve poinct eñ staet/gelijc die jegenwoordichlijc zijn/om by elcke van
diere te mogē doen t'gene heur goetduncken sal/Tot confirmatie eñ approbatie van
welcken hebben wy doen depescheren dese jeghenwoordighe gheteeckent met onse
hant ende ghesseghelt met onsen grooten Zeghel / ende gereferendeert by onsen Se-
cretaris van State hier onder ghescreven/Gheghreven te Madrid den achthienden
Septembris int Jaer duysent ses hondert ende seven / Onderschreven Jck de Co-
ninck/ende wat legher/ Ter Ordonnantie vanden Coninck onsen Heere / ende ghe-
teeckent Andrez de Prada/Ende gheseghelt metten Zeghel van zijne Majesteyt daer
op ghedruckt in Forme van Placcaet met een coorde van witte / roode ende geluwe
zyde.

Ende op dat t'ghene hier voren verhaelt is mach te beter te ...

Antwoorde vande Mo: E: Heeren Staten Generael/etc.

DIe Staten Generael der Vereenichde Nederlanden/
geleth hebbende op t'ghene by Heeren Johan Neyen Commissaris
generael etc. ende Loys Verreycken Ridder Audiencier vande
Doorluchtichste Eertshertoghen van Oostenrijck etc. als Gecom-
mitteerden van haere Hoocheden den 25. Octobris/ in haere ver-
gaderinghe geproponeert ende den 26. der selver Maent / in ghe-
schrifte overgelevert is/ Mitsgaders op die geexhibeerde besegel-
de brieven / des grootmachtichsten Coninckx van Spaignien etc. gedateert den ach-
thienden Septembris lestleden/ hebben naer rijpe deliberatie verclaert ende vercla-
ren by desen/dat die voorsz brieven volghende de punctuele aenwijsinge aende voorsz
Gecommitteerde ghedaen/niet alleen inde spraeck ende stijl/ maer oock inde besege-
linghe/insertie/ ende omissie van vele woorden niet en zijn conform die beloofde jae
dat uyte leste clausule der seluer neffens die propositie vanden voorsz Heere Commis-
saris generael / ghetoghen / ofte gepretendeert soude moghen worden vernietinghe
vande solempnele belofte daer by gedaen/wesende onwedersprekelijc ofte hoochst-
ghedachste Coninck ende Eertshertoghen met hare raden weten wel / dat die Sta-
ten generael/als Staten van vrije Landē ende Provintien/daer op hoochstgemelste
Coninck ende Eertshertoghen niet en pretenderen/deur die ghenade van Godt den
Heere Almachtich/ende assistentie van haere geallieerde binnen die selve Provintien
wel sullen ordre kunnen stellen/ende onderhouden in alle saecken/den welstant/staet/
ende regeringhe der selver Landen/ende den inghesetenen van dien aengaende/ son-
der dat daer van inde principale handelinghe van Vrede ofte Bystant van weghen
hoochstghedachste Coninck ofte Eertshertoghen yets geproponeert/ ofte gepreten-
deert mach worden/ ten waere men de voorsz formeele ende solemneele beloften wil-
de contravenieren/Ende hoe wel mits dien bedenckelijc is/offmen op de voorsz brie-
ven ende propositie in handelinghe behoort te comen/ nochtans omme het voorghe-
stelde goet werck(aenghelept omme die Vereenichde Nederlanden uyten langdueri-
ghen bloedighen Oorloghe tot eene Goddelijcke eerlijcke ende verseeckerde Vrede
te brenghen)niet langher te laten verachteren / Soo sullen die Staten Generael die
voorsz brieuen (soo vele roert die Aggreatie vande belofte vande Eertshertoghen
ende ghelijcke verclaringhe van hoochstgedachste Coninck van Spaignien daer by
hy te vreden is / datmen in zijnen name ende van zijnen t'weghen / vanden voorsz
Vrede oft Bystant voor vele Jaeren sal handelen / metten Staten Generael vande
Vereenichde Nederlanden / in qualiteyt ende als de selue houdende voor vrije Lan-
den/Provintien/ende Staten/daer op hy niet en pretendeert/ onder alle generale eñ
particuliere Renunchiatien ende obligatien dier behooren/ende van nooden zijn) in-
de respectiue Prouintien quartieren leden ende Steden van dien doen proponeren/
Ende binnen ses weecken eerstcomende aende voorsz Gecommitteerde laten weten/
offmen daer op in handelinghe verstaet te treden/ofte niet/onder expresse protestatie
van nu ofte namaels niet te kunnen aennemen eenich poinct vande voorsz brieuen/
dat directelijck ofte indirectelijck jeghens die voorsz Aggreatie ende verclaringhe/
mitsgaders die beloften vande Eertshertoghen soude mogen bedupdet ofte verstaen
worden/Ende soo verre goetghevonden mochte worden/ op die voorsz Aggreatie eñ
verclaringe

verclaringhe (oft op alsulcke andere brieven van Aggreatie ende ghelijcke verclaringhe des Coninck van Spaignien als binnen middelen tijde conform die belofte uyt Spaignien sullen moghen overghesonden ende den Staten gheleuert worden) in handelinghe te comen / Hebben die Staten een vast betrouwen dat noch van wegen hoochstghedachste Coninck van Spaignien / nochte den Eertshertoghen jeghens de voorsz beloften niet geproponeert / ofte gepretendeert en sal worden / eenich poinct den welstant / staet ofte Regeringhe der Vereenichde Provintien / ende den ingesetenen van dien / binnen die selve Provintien aengaende / Ende dat hare Hoocheden goet sullen vinden / haere gecommitteerde gequalificeert volghens die originele offren binnen thien dagen nade voorsz ontfanghen advertentie inden Haghe te senden / volcomelijcken geinstrueert ghelast ende geauthoriseert omme die meeninghe rondelijc te verclaren / ende oock der Staten meeninghe te verstaen / omme op alles een cort besoignie ende uytcompste te maecken / ende sullen in sulcken ghevalle die Staten van harer zijde mede eenighe met ghelijcke last ende authorisatie committeren / Gedaen etc. ter vergaderinge vande voornoemde Heeren Staten Generael den tweeden Novembris 1607.

Ende op dat t'ghene hier voren verhaelt is mach te beter te weghe ghebracht

BRIEF
Des Keyserlijcke Majest,

Translaet.

Rudolphus den tweeden/ van Godts ghenade ghebozen Roomsche Keyser/ t'allen tijden vermeerder des Rijcx.

WElghebozen/ Edele Eersame/ Lieve/ aendachtighe/ ende ghetrouwe. Een tijdinghe oft nieumare isser eenen tijdt lanck binnen ende buyten des heylighen Rijcx Duytscher Natie erschollẽ/ oft ruchtbaer ghewozden: Hoe dat den doozluchtichsten Vozst/ Heere Philips / den derden Coninck in Spangien ende beyder Cicilien / etc. Eerts-Hartoch in Oostenrijck / Hartoch in Bourgoengien / Brabandt / Grave van Habsburgh / ende Vlaendzen/ onsen vriendlijcken lieven Neve. Soo oock den Doozluchtighen hoochghebozen Albert / Eerts-Hartoch in Oostenrijck / Hartoch van Bourgoengien / Stijrien/ Carinten/ Crain ende Wirtemburch/ en Grave van Habsburgh/ Vlaendzen ende Tirol/ onse vriendtlijcke gheliefde Bzoeder ende Vozst/ met ulieden/ van weghen eenes Vzedens ende vzedelicken aenstandts/ in handelinghe staen. Dat oock vooz alle dinghen ghylieden / Midtsgaders uwe toeghedane oft vereenichde Provintien/ vooz een vrye Republijcke gheacht ende verclaert zijn wilt.

Maer alsoo ulieden onverbozghen is/ hoe dat niet alleenlijck by onser Keyserlicken regieringe/ maer ooc noch inde leeftijdẽ onses in Godt rustenden hoochgeeerdẽ Heere eñ Vaders Christmildester ghedachtenisse / ghylieden dick ende menichmaels onder de ghehoudene deputations ende andere ghemeene vergaderinghen/ uwe jeghens de Coninclicke Neder-Bourgoenid'sche regieringe gepzetendeerde beswaernissen geclaecht hebt/ jae oock hoochmeltes onses Heeren Vaders / ende onse Keyserlijcke interpositie ghesocht ende ghebeden. Waer op wy / met Raet des Rijcx-Churfursten/ Vozsten ende Stenden/ met gheen slechte moeyten eñ kosten/ boven al t'sedert t'Jaer 1594. als oock niet minder noch van te voozen alderhande middelen ende gelegentheyt hebben voozghewent/ ofte ende hoe dese langduerighe troublen van Oozloghen mochten ter neder ende afghelepdt wozden.

Soo hadden wy ons billick versien/ de voozsz aenghediende Tractatie / soude met ons ghecommuniceert ende niet voozby ghegaen zijn.

Dewijle het dan noch tot deser tijdt toe niet gheschiedt en is / hoewel wy/ waer op dit wesen te deser tijt berust (uytghesondert wat opentlick ghesept ende gheschzeven wozt) den rechten gront niet weten. Soo wil ons doch dzagen den Keyser lic. ampts halven betamen ende behoozen / ulieden te erinneren ghelijckerwijs als wy oock jeghens onsen Neve den Coninck in Spangien / mitsgaders oock onsen bzoeder den Eerts-Hartoch Aelbert hare liefden ghedaen hebben / dat de voozsz Nederlanden van

ons

ons ende den heylighen Rijcke tot Leen roeren oft dependeren / oock een Creytz en medelitmaet des selven zijn / ghelijck sulcx die by onse Keyserlicke Archiuen voorhanden wesende investituren Indulten seer oude Concordaten / ende in openbaren druck verveerdichde Rijcx affschepden uptwijsen / oock en zijn de selve noyt bestreden noch wederghesproken ghewoorden.

Hieromme vermanen wy ulieden ghenadichst ende ernstlijck / sulcx rijpelijck ende wel te willen overweghen / op datter van dierghelijcken aensienlijcken Leen des Rijcx noch van dessels pertinentien oft aencleven / sonder onse als overste Leen-heer weten ende consent oft bewillinghe / niet voorghenomen noch ghedaen worde.

Ende indien alreets yet daer teghens geattenteert / oft die natuere ende eygenschap des Leens verandert soude werden / dattet doch gheen bestandicheyt hebben / nochte oock naer de statuten ende ordre van het Leen-recht geensins te verantwoorden zijn soude. Dien volgens verwachten wy hoe eerder hoe beter uwe toeverlatige bericht ende antwoort / hoe namentlijck die sake yegentlijck gheschapen / ende wat eyntlijcken ghylieden dies aengaende te doen ofte niet te doen ghezint zijt / om onse ende des Rijcx nootdruft hier by te weten in acht te nemen ende te bedencken.

Ten besluyte nochmaels begeerende / dat ghylieden sonder onse consent ende kennisse niet vorder en sult procederen / nochte u in yet innelaten / d'welck hier naermaels ons ende den heyligen Rijcke tot prejuditie ende naedeel gedijen en geraecken conde.

Des doen wy ons tot ulieden ontwijfelick versien / ende hebben het ulieden alsoo naer vereyschender noodtdruft te kennen te gheven niet naer laten connen. Blijven ulieden met Keyserlicker ghenaden ende allen goeden wille ghenepght. Ghedaen op onse Coninckliicke Sloth te Praghe / den negenden dach der Maent Octobris Anno 1607. Onser Rijcken des Roomschen in het twee-en-dertichste / des Hongerschen int ses en dertichste / ende des Boheemschen in het drie en dertichste Jaer / ende was onderteeckent.

Rudolff.

Ad mandatum Sac. Cæs. Majest. proprium.

L. L. van Stralen-dorff.

G. Hertel.

De Superscriptie was:

Den welghebooren Edelen Eersamen / onsen lieven aendachtighen ende des Rijcx ghetrouwen N. N. Prelaten / Graven / Heeren vanden Adel / gemeenen Steden ende Stenden in Hollandt ende Zeelandt / oock anderen met hun gheconfedereerde Provintien t'zamentlijcken ende besunders.

SEND.

Ende op dat t'ghene hier voren verhaelt is mach te beter te weghe ghebracht

SENDBRIEF IN FORME VAN SVPPLICATIE, AEN DE CONINCKLIJCKE Majesteyt van Spangien : van vveghen des Princen van Orangien, der Staten van Hollandt ende Zeelandt, mitsgaders alle andere sijne getrouvve Ondersaten van dese Nederlanden, die haer van des Hertoghen van Alba, ende der Spaengniaerden tyrannie ende ghevvelt, teghen alle recht, verdrucket ende vervolget vinden.

Ghenadichste Heere.

VWe onderdanighe eñ bedruckte Ondersaten deser Nederlanden / soo menichmael als sy by haer selven overleyt ende bedacht hebben / die aengheborene goedertierenheyt / ende goede Vaderlicke gheneghentheyt / die uwe Majesteyt / tot dese hare Erflanden ende alle Inwoonders der selven / van den tijt aen dat uwe Majesteyt de heerschappie ende regeringhe der selver van Godt Almachtich ontfinck / altijts ende gheduerichlick heeft bewesen. Alsoo menichmael hebben sy eene vaste ende ghewisse hoopeninge / ende ongetwijffelt vertrouwen gehadt / als dat uwe Majesteyt soo uyt hare daghelicxsche claghen ende karmen / als uyt het medelijdische aengeven ende verthoonen van sommighe Vorsten ende Potentaten inde Christenheyt / soude haer hebben genadichlick laten onderrichten van onse jammerlicke ende cativighe onderdruckinghe / daer wy / overmidts de groote ende onverdragelicke ghewelden / moetwil / ende Godtloose regeringhe des Hertoghen van Alba / in ghecomen zijn. Ende mede met een barmhertich ende Vaderlicke ooghe hebben aenghesien / die erbarmelicke verwoestinge ende verderffenisse daer dese uwe Erfnederlanden / die uwe Majesteyt / ende uwe Majesteyts Voorvaderen / altijts soo groote ende ghetrouwe diensten bewesen hebben / door desselven Hertogen van Alba onmenschelijcke wreetheyt ende verwoede tyrannie / in gevallen zijn.

Niet twijffelende / of het soude uwe Majesteyt grotelicx verdroten hebben / dat hy onder het dexsel van de Roomsche Religie voor te staen / ende onder den Naem van uwe Majesteyt hem aldus vervoordert alle de Rechten ende Privilegien des Landts (die uwe Majesteyt ende sijne Voorsaten / hoochloflicker ghedachtenisse / beswozen hebben) te niete te maken / ende als met voeten te vertreden: Vervolgende uwe ghetrouwe Ondersaten in lijf ende goet / ende verwoestende het gantsche Landt / niet anders dan of hy hem voor een openbaer vyandt van uwe Majesteyt ende uwer Majesteyts Ondersaten hadde uytgegeven.

Ende derhalven hebben sy altijts met een hertgrondelijck verlangen gewacht / dat uwe Majesteyt sulcx willende niet langer ghedooghen / soude met goede bequame middelen hebben voorsien / tot bewarenisse vanden Landen / eñ verlossinge van uwe arme bedruckte Ondersaten. Nemende daer inne voor ooghen den schuldigen plicht eenes Coninckx / die van Godt Almachtich / den grooten Coninck aller Coningen ghestelt wesende / tot een Stadthouder sijner gherechticheyt / ende een Harder ende Vader des volcx / twelcke hen onderworpen is / dat selve van alle onrecht ende ghewelt

behoort

behoort te bevrijden ende te beschutten / ende mede indachtich wesende der menichfuldighe ghetrouwe diensten/die uwe voornoemde Landen ende Ondersaten t'allen tijden den Voorsaten uwer Majesteyt/ende uwe Majesteyt/selve met alle gewillichheyt ende trouherticheyt bewesen hebben.

Maer alsoo sy nu tot haer wterste verdriet ghenoech bemercké/dat alle haer voorgaende Supplicatien als inden wint geslagen zijn/ ende dat oock der ander Vorsten ende Potentaten vertooch/geen vrucht en heeft connen schaffen/ofte hen eenige vertroostinghe by brenghen/ende zijn nochtans in hare conscientien vast versekert/ dat uwe Majesteyt gheene redelicke oorsaecke en heeft/om door onguust ende onghenade/hen selven van haer arme ende bedruckte Ondersaten alsoo af te keeren / ende te vervreemden / soo vermoeden sy ghenoech alsulcx ontwijfelick te gheschieden / door den arghelist ende het quade aengheven van sommighe / die gheen acht nemende op den dienst van uwe Majesteyt / maer alleenlijck op haer eyghen lusten ende begheerlijckheden altijts ghearbeyt hebben/om dese uwe Landen in uwer Majesteyts onghenade te brenghen.

Het welcke sy van menighen tijt herwaerts ghenoech opentlick ende ongeveynsdelick hebben ghepoocht ende gearbeyt/niet alleen belettende dat onse ootmoedige Supplicatien ende ghetrouwe waerschouwinghen tot uwer Majesteyts ooren niet en souden moghen comen / maer oock de selve met al t'ghene in dese uwe Landen conde gheschieden / ten archsten duydende / ende by uwe Majesteyt verkeerdelick aenbrenghende / om alsoo den standt van den Lande in oneenichept / ende tot beroerte ghebracht hebbende / de selve onder uwe name met ghewelt te mogen overvallen / ende alsdan met uwer Ondersaten goet ende bloet haren moet te moghen koelen/ende haer begheerlijckheyt ende giericheyt te versaden.

Dit is/ O alderghenadichste Coninck/het ghene dat uwe voorgenoemde Ondersaten met grooten rechte gheacht ende ghehouden hebben (alsoo sy noch doen) voor den alder grootsten ende wtersten jammer ende ellende die hen soude connen wedervaren / als dat sy vermercken dat hen oock den wech des clagens tot hare wettelicke ende natuerlicke Overicheyt / die sy tot eenen toevlucht in haren wtersten noot van Godt ontfanghen hadden/als namelick/ uwe Majesteyt / overmits de groote onbillicheyt haerder vyanden ende misgonners alsoo besloten was / dat selve oock het ghene datmen den onredelicken beesten ende wilden dieren genoech pleech te gonnen/als namelick/haren noot ende kommer te beclaghen/ hen met verscheyde boose practijcken / ende met eene onmenschelicke wreetheyt werde verboden ende gantschelicken ontnomen.

Daerom hoe wel sy eenen tijt lanck by haer selven besloten ende ghideresolveert hadden / met ghedult ende lanckmoedicheyt den dach te verwachten / dat uwe Majesteyt eenmael selve soude haer ooghen ende ooren opghedaen hebben / om te sien ẽ te hooren / t'ghene sy door haerder voorghenoemder misgunners bitteren haet ende nijdt te sien ende te hooren/verhindert werde. Nochtans aenmerckende nu ten laetsten/ dat hare verdruckinghe hoe langher hoe swaerder ende onverdragelicker wort/ ende niet alleenlick tot heure schade ende verderf is reyckende/ maer oock uwe Majesteyts Erflanden die voortijts in alle voorspoedicheyt waren floorerende/ tot eenen wtersten verderf ende ondergang brenghet: Soo en connen sy niet nalaten / van weghen der ghetrouwicheyt / die sy totter doot toe begheeren uwe Majesteyt ende haren Vaderlande te betooghen/wederom op een nieuws/met dit Schrift uwe Ma. te verwillighen als dat hare eenighe begheerte is / te volherden inde rechte gehoor-

saemheyt

Ende op dat t'ghene hier vooren verhaelt is mach te beter te

saemheyt ende dienst van uwer Majesteyt / biddende dat uwe Majesteyt die waerachtighe oorsake van de desolatie sijner Landen / by wien / ende hoe dit toecomende is/wil verstaen: Ende alsoo / achtervolghende uwe aengheborene goedertierenheyt/ ende doende t'officie van eenen waerachtigen Coninck/ die gerechticheyt voorstaen/ ende uwe Landen van dusdanich ghewelt ende oppressie verlossen.

Al vooren versoecken wy seer ootmoedelijck uwe Majesteyt indachtich te wesen/ ende te considereren dat dese uwe Landen / weesende certijdts onder verscheyden Landtsheeren/ naemaels by Huwelicke voorwaerden ende onderlinghe tracktaten/ ende alsoo by recht van wettelicke successie ende conventien onder een hooft des huys van Bourgoengien ghecomen zijn / ende daer naer oock by middel van Huwelicken metten hoochloffelicken huyse van Oostenrijcke / ende ten laetsten metten grootmachtighen Coninckrijck van Spaegnien gheallieert.

Doch altijts by wtgedruckte bespreke ende voorwaerde / dat de selve Landen/ eñ elcke Provintie bysonder / soude blijven ende onderhouden werden / in sijn eyghen Policien/Rechten eñ Vrijheden / daer in sy van allen ouden hercomen waren: Sonder dat den eenen Lande oft Rijcke soude toecomen eenich recht van heerschappie over het ander/ om t'selve eenichsins afhandich te maken van sijn Rechtē ende Vrijheden/maer souden onder elkanderen verbonden zijn in eendrachticheyt eñ gelijcken graet / onder eenen Prince ende hooft (als vele kinderen eenen Vader hebben) om alsoo gesaemdelick de hoocheyt van haren Prince/ ende het welvaren vanden Lande/ teghen den vreemdelinghen ende wterlijcke ghewelt / voorghestaen ende beschut te werden.

Ghelijckerwijs oock de Prince vanden Lande / om als een Vader sijn liefde ende affectie te bewijsen teghen een yeder ghelijckelick/ hem te sijner aencoemste ende inhuldinghe met eenen solennelen Eedt verplicht / ende belooft elck Landt bysonder/ dat hy dat regheren ende bewaren sal/in hare Rechten ende Vrijheden / sonder te gedooghen dat die eenichsins inghebroken oft vermindert sullen werden : ofte dat die eene Provintie over die andere eenige heerschappie ofte dominatie sal moghen voeren / gheswijghe dat sy al te samen eenigher vreemden regeringe ende gherechtshandelinghe souden onderworpen mogen worden : ende wort op die conditie aenghenomen ende bekent als Over-Heer vanden Landen / ontfanghende alsoo vanden Ondersaten den Eedt van ghetrouwicheyt ende ghehoorsaemheyt.

Waer van het onnoodich is eenich breeder verhael te doen/dewijle/sonder twijfelen / uwe Majesteyt ghenoech indachtich is / hoe dat hoochloflicker ghedachtenisse Keyser Carolus/volghende die voetstappen sijner Edele Voorsaten/ende bekennende dat den voornoemden Eedt van inhuldinghe/is het eenich ende recht fondament daer op alsoo wel het vermoghen ende authoriteyt vanden Prince / als die trouwe eñ ghehoorsaemheyt der Ondersaten gegront staet. Heeft selfs noch binnen sijn leven/ ende in sijn bywesen/uwer Majesteyt onder den selven Eedt doen ontfanghen / ende sijne blijde Incomste doen bezweeren in alle de Landen / ende meestendeel van alle de Steden: Eerstmael als toecomende ende eenighe Erfgenaem sijner Keyserl. Ma. ende daer naer de selve Keyserl. Ma. vertreckende / ende uwe Ma. aennemende die volle Heerschappie ende administratie vanden Landen / heeft wederom den selven Eedt in de vergaderinge van den gedeputeerden van allen den Landen verhaelt / eñ stercker bevesticht/so dat van allen ouden tijden/uwe voornoemde Landen by heure voornoemde Rechten/Privilegien ende Vrijheden altijt geregeert zijn geweest.

Daer wt ghevolcht is alsulcke ghehoorsaemheyt ende getrouwicheyt/ van wegen der

der Ondersaten teghen heuren Prince/ende alsulcke eendrachtichept ende liefde onder elkanderen / datmen de Landen deur de ghenade Gods / in alle voorspoet heeft sien voortgaen ende florëren/ende die Princen van dien / in alder eere ende Hoochept verciert/eñ van allen haren vyanden grotelicx bedachtet ende bevreest werden.

Ende om niet oudts wt der Historien (daer af nochtans vol wesende) alhier by te brenghen / heeft de selve ghetrouwichept van uwe Onderdanen claerlick ghebleken/ in alle de Oorloghen by den Keyserlicken Ma. wtghevoert/soo dat hy de goede ruste ende beschuttinghe vanden selven Landen / altijts in sonderlinghe recommandatie ghehouden heeft: Soo oock uwe Ma. wel mach ghedencken / dat hy sijnen afscheydt nemende vanden Landen/de selve uwe Ma. boven allen anderen met alder ernst ende goethertichept gherecommandeert ende bevolen heeft/ Jae oock uwe Ma. selve/wesende te sijner aencoemste in stercker Oorloghe ende zware lasten / ter causen vande voorighe Crijghen/heeft selfs metter daet bevonden / dat alle sijn Ondersaten/groot ende kleyn/elck naer sijnen standt ende vermeughen/ bereedt zijn gheweest / Lijf ende goet op te setten in sijnen dienst: inde welcke soo wel die Heeren ende Edelen/als t'gemeen Landt / sich alsoo ghequeten ende verthoont hebben / dat uwe Majestept sijn vyanden ghenoech te boven comende / met grooter eerlijckhept / prijs ende lof by alle Coninghen ende Potentaten / een eynde ghemaeckt heeft van alle de Oorloghen ende twisten / daer mede soo menighe Jaren te vooren uwe Voorsaten ende Landen ghequelt waren.

Nu indien het uwe Ma. sal believen (het welcke uwe bedruckte ende ghetrouwe Ondersaten ootmoedelick bidden) wel te ondersoecken ende bemercken den oorspronc ende oorsaecken der veranderinghe van so goede ruste ende voorspoet / in eenen sulcken jammer / beroerten ende ellenden daer mede nu ter tijdt uwe Landen overvallen worden: sult bevinden die nergens upt te spruyten/dan upt den haet ende nijt/die sommighe omtrent uwe Ma. wesende/opghenomen hebben ende draghende zijn / teghen die welvaert ende voorspoet/daer mede Godt Almachtich uwe Landen ende Ondersaten was begavende.

Welcken haet ende wangunst / wesende voort met onversadelicke gierichepdt ende andere boose begeerlickheden ontsteken / heeftse tot allen moetwil ende wreedthept alsoo ghedreven / dat sy gantschelicken vergetende alle effectie ende dienst / die sy den Landen (daer van sy soo groote eere ende weldaden hadden ontfanghen) schuldich waren / hebben tot grooten achterdeel vanden dienst uwes Majestepts / ende welvaren vanden voorseyden Landen / den schadelicken brant deser beroerten met allen middelen ende practijcken gheprokereert/om alsoo totter hoochept (die sy niet alleene boven alle de Staten vanden Lande / maer oock boven uwe Ma. selfs willen besittē) te moghen gheraecken.

Ende wel wetende dat sulcx niet doenlick en was/ staende de Rechten ende Vrijheden vanden Lande / die haren boosen voornemen gantschelijck waren teghen strijdende: bemerckende oock daer beneven / hoe neerstich ende ghetrouwe die vanden voornoemden Landen/elck in sijne staet ende beroepinge waren / om achtervolgende haren Eedt / die selve voor te staen / sonder te ghedooghen datse souden inghebroken worden/ Soo hebben sy in sonderhept ghepoocht alle de daden vanden Heeren / Gouverneurs ende Staten vanden Landen (tenderende tot onderhout vanden selven Rechten ende Vrijheden) in sulcker wijse by uwer Majestept aen te brenghen ende wt te legghen / als of de selve tot onwillichept ofte rebellichept teghen uwe Majestept ghestrecket hadden.

C Onder

Onder de welcke / in sonderheyt wesende sommighe Gheestelicke persoonen / hebben met allen middelen haer ghepoocht ende beneersticht / om onder den mantel van Religie/met andere vreemde/ ende oock meest Geestelicke persoonen eenen aenhanck te maken/ende so alleynskens heymelicke aenslaghen ende practijcken op te richten/ waer door sy dese Landen in onghenade by uwe Majesteyt soude brenghen/om alsoo haer ende haerder metghenoten (die doch niet aen uwe Majesteyt/maer aen vreemde Heeren ende Landen in Italien ende elders / ende in sonderheyt aen den Paus van Roomen met Eedtsplicht waren verbonden) heerschappie ende dominatie alhier te moghen oprichten / etc. Naer haer beste gheleghentheyt die selve verbreyden ende versterken.

Want alsoo sy begonden te bemercken/dat in alle de omliggende Landen/Ja over de gantsche Christenheyt / die grove tastelicke abuysen / dwalinghen ende misbruycken/die door lanckheyt des tijts (overmits die ongheleertheyt/onachtsaemheyt ende giericheyt der Priesteren) waren ingeresen / begonden nu ten lesten wt te breken ende aen den dach te comen : ende in sonderheyt dat het allen Vromen grotelicx bestont te verdrieten/dat sy die haer hadden enckelick ende alleen behooren te moeyen / met het volck in Godes woort / ende in alle goede Leeringe ende seden te onderrichten / ende den dienst Godts in alle ghetrouwicheyt na het exempel der Propheten ende Apostelen te pleghen/in stede van dien/niet alleenlick tegen Gods opentlick ghebodt / maer oock teghen alle Decreten der voorgaende Pausen / ende teghen alle Ordinantie der oude Concilien/Ja oock teghen alle keuren en Statuten der Princen ende Landen/ haer selven in alle Wereltlicke ende Borgherlicke gherechtshandelen / Ja oock in Crijchs ende Landtsaecken boven alle leege ende hooge Overicheden / wilden insteken/ ende deselve na haren goetdincken regieren : Soo hebben sy seer bitterlick veel valsche rancken verdacht / ende met menigherley persuasien ende toeghemaeckte beschuldingen/ghesocht alle de ghetrouwe Ondersaten / soo wel van uwe Ma. als van alle andere Coninghen ende Potentaten by haren Overicheden ende Coningen te beswaren/den selven met verbloemde ende valsche calommien van seditie ende rebellichheydt beschuldighende. Waer door sy in allen Landen/twisten ende tweedracht/Jae Crijghen ende Oorloghen hebben aenghesticht / ende de Onderdanen teghen hare Overheden/ ende wederom de Overheden teghen den Onderdanen opghehitset / in somma/het onderste boven omghewent/eñ alles in eene afgrijselicke confusie eñ werringhe ghebracht/niet veel vraghende wie daer van in schade quam / by dien / slechts dat sy hare aenghevangene heerschappie ende dominatie voort mochten drijven / om alles onder haer ghebiedt ende ghewelt te brenghen.

Ende hier toe hebben sy die Inquisitie (welc alleen ende enckelic tegen de Joden ende verloochende Christenen in Spaegnien was ingestelt) in dese Landen met gewelt willen invoeren/om door de middel der selven / alle Lantrechten/ Privilegien/ ende oude hercomen/ Ja alle ghesworen contrackten/voorwaerden ende Conditien/ gantschelick omme te stooten ende te niete te maken / eñ alsoo eene volcomene Heerschappie te voeren over alle uwe Ma. getrouwe dienaren/ die haer aenden Eedt die sy uwe Ma. gedaen hebben/alleen ende ghetrouwelick wilden houden/sonder eenige vreemde Heeren / Gheestelick ofte Wereltlick meer aen te nemen / om de selve met valsche beschuldinghe van Ketterije ende rebellicheyt te onderdrucken / ende des te beter tot hare voornemen te moghen gheraken.

Tot welcken eynde/ sy oock haer nieuwe Bisschoppen in desen Landen opentlick teghen alle Landtrechten ende gesworene Privilegien/ende oock tot verminderinge

van

van uwe Majesteyts auctoriteyt/hebben met ghewelt ingedrongen/de selve niet kie-
sende nae deucht/vromicheyt oft gheleertheyt (Want sy meestendeel de ongeleertste
eñ ontuchtichste hebben daer toe genomen) maer alleenlick daer op siende/dat sy ge-
trouwe dienaers ende hanthouders mochten hebben/die haren moetwil ende wreet-
heyt in alles/ende over al/sonder eenich ontsich/souden achtervolgen ende wtrichtẽ.

Nu dese hare boose aenslagen/ende de consequentie van dien / meer ende meer aen
den dagh comende/hebben de voornaemste Heeren/Gouverneurs/ Edellupden ende
oor de steden vanden Lande / uwe Ma.met continuele Supplicatien eñ vertoogen/
ende alle andere moghelicke middelen te kennen gegeven/hoe grotelicx dat de hooc-
heyt ende Jurisdictie van uwe Ma.daer by soude verkort ende vermindert worden/
ende onder den voeten gebrocht/vanden selven Inquisiteuren ende Bisschoppẽ / die
meestendeel vreemden ende wtlandischen waren/ ende alle gelijck aen vreemde Hee-
ren met Eede verbonden/ ende (so sy voor-gheven) van uwe Jurisdictie ontslaghen
ende gheexemteert/ende in sonderheyt hebben uwe Ma. voor oogen ghestelt/dat het
gantsch onmogelijck was / alsulcke Nieuwicheden in te voeren / sonder het gantsche
Landt in een eeuwige verwoestinghe ende wterste verderf te brengen:overmits men
merckelick conde ghespeuren / dat die voorwendinghe vande Religie/ niet anders en
was dan eenen gheleenden deckmantel/ om onder alsulcken schijn uwe Ma. te abuse-
ren : ende voorts omme te brenghen alle de ghene/ die de openbare abuysen ende mis-
handelinghen der voorgenoemde Geestelijcke wilde straffen / ofte wederspreken/ofte
van haer notoire ende merckelicke misbruycken (die sy selve niet en conden verswij-
gen) afstaen. Waer van het getal in dese Landen soo groot eñ menichfuldich was/
ende noch daghelicx soo seer toenemende / dat (so uwe Ma.hadde willen na der voor-
ghenoemder aenghevers persuasien / inde aenghevanghene strengicheyt ende rigeur
voort varen)sy ten lesten een Coninck sonder Volck/ ende een Overste sonder Onder-
saten hadde moeten blijven / als het merckelick blijcken mach / by de ontallicke mee-
nichte der ghener die in dese Landen onder het pretecxt van de Religie (soo metten
Viere als metten Sweerde ende Water) zijn jammerlick om hals ghebracht/sonder
den ghenen die noch uyt den Lande zijn wtgheweken / draghende alle handtwercken
ende consten van neeringhen in andere Landen/tot onwtsprekelicke nadeel der selver
Landen ende uwe Coninckliycke Majesteyt.

Hier door is uwe Ma. eyndelinghe veroorsaect geweest / om met sachtmoedicheyt
ende moderatie van Placcaten daer inne te versien / doende expresse verclaringe hare
meyninge niet te wesen/d'Inquisitie in te voeren/ het welcke ooc van de Hertoginne
van Parma/ende den Heeren ende Gouverneurs des Landts / van weghen uwer
Majesteyt/den Steden ende Gemeynten / met solemnelicken Eede is toegeseyt ende
belooft geweest / ende in allen Steden seer solemnelicken met wtghedruckten bevele
der hoogher Overicheyt/wtgheroepen ende ghepubliceert.

Maer corts daer naer werde t'selfde wederomme gestooten/by de selve voornoem-
de persoonen/die uwe Ma.schijnen ingheveeldet ende gheper suadeert te hebben / als
oft sulcx teghens uwer Ma.hoocheyt ende reputatie eenichsins ware gheweest/ ghe-
vende teghen alle waerheyt eñ billicheyt voor / dat uwe Ondersaten sich wilden daer
mede ontrecken vande ghehoorsaemheyt die sy uwe Ma. schuldich waren. Soo dat
het schijnt dat uwe Majest.door sulck haer aengheven / ten laetsten bewrecht is ghe-
worden/den Hertoghe van Alba alhier wt Spaegnien te senden/om met gewelt ende
ghewapender hant / de voorghenoemde Ondersaten uwer Ma. te dringhen / tot het
ghene daer toe sy haer selven met alle onderdanicheyt ende ootmoedicheyt / altijts

ghewillichlick ende berept hadden laten binden.

Ende hoe wel dat de voornoemde Heeren ende Steden vandẽ Lande/ wel oorsake hadden om te beduchten/van grootelicx verongelijckt te worden / door t'gewelt van vreemde Soldaten/ende regheringhe van eenen Gouverneur/niet wesende van haren Lande/noch oock van uwer Majesteyts bloet ofte afcoemste: Ja ooc tegen haer eenen ouden inghewortelden haet voerende / ende daer beneven oock wel middelen hadden/van hem uyt te houden/ende sijne incoemste te beletten. Nochtans om dat hy quam uyt de name van uwer Majesteyt/ (om opentlick te doen blijcken dat sy niet rebel noch afghewecken en waren van de ghehoorsaemheyt uwer Majesteyt / ende derhalven betrouwende op hare goede conscientie ende recht) hebben hem/ende alle de ghene die uwe Majesteyt belieft heeft met hem te senden/ghewillichlick ende eerlick ontfanghen/hem de Poorten van de Steden open ghedaen / die stercke plaetsen over ghelevert ende in handen ghestelt/Garnisoenen ontfanghen: alleenlick om dat hy verclaerde sulcx de begheerte ende wille van uwer Majesteyt te wesen / om daer door versekert te moghen zijn vande ghetrouwicheyt ende onderdanicheyt uwer Ondersaten/die als wederspannighe ende rebellen aen u bedragen waren: Daerom is het voorwaer alsoo/dat de voornoemde Hertoghe van Alba / in aller weghen behoorde van alsulcke trouwe ghehoorsaemheyt ende gheneghentheyt uwer Ondersaten / uwe Majesteyt met vliet onderricht / ende aleer hy eenich ghewelt voor de handt ghenomen hadde / voor alles goede kennisse ende volle bericht van hare clachten genomen te hebben: Ende voornamelick van t'ghene sy haer (overmits het invoeren der voorghenoemder Bisschoppen ende Inquisitie) tegen Godt ende alle Rechten beswaert vonden / om daer af goet ende waerachtich rapport aen uwe Ma. ghedaen wesende/in alles nae recht ende behooren gheremedieert te werden. Maer nu geheel ter contrarien/soo haest als hy ontfanghen was/ ende het ghewelt vanden Lande in handen gecregen hadde / soo heeft hy sonder te houden eenighe ordre van Rechte ofte aenschou te nemen op die oude Lantrechten ende Vrijheden / by uwe Majesteyt besworen: niet alleenlijck ter doodt gesleppt/ende verjaecht/den meestendeel vanden Heeren ende Gouverneurs vanden Lande by uwe Majesteyt daer toe vercoren ende ghestelt/maer oock generalijck verclaert / alle de Privilegien eñ Vrijheden verbeurt te wesen / ende dat het Landt te houden was / als een Landt van nieuwes gheconquesteert met wapenen: tot sijn ende sijnes aenhancx behoef/omme alsoo vryelijck ende onghebonden te moghen handelen / met uwer Ondersaten lijf ende goet naer haren lust ende goetduncken.

Ende soo het moghelijck ware uwe Majesteyt voor ooghen te stellen / die onredelicheden/ghewelden ende onghehoorde wreetheden/ die alhier vanden beginne sijns Regiments omme gegaen zijn: Int plonderen/rooven/ruyten/ verjaghen ende verwoesten/int vangen ende spannen/ int bannen/ verdrijven ende goederen confisqueren. Ja int bernen ende blaken/hanghen/coppen/hacken/raybraken / ende met afgrijselicke ende noyt gehoorde tormenten / pijnighen / ende vermoorden die Ondersaten uwer Majesteyt / soo wel Edelen als onedelen / Armen als Rijck / Jonck als Oudt/Weduwen ende Weesen/Mannen/Vrouwen ende jonge Maechden/van wat staet / qualiteyt ofte conditie sy oock mochten wesen: Wy en twijfelen niet eens / of uwe Majesteyt soude eenen schrick ende grouwel hebben van sulcx te hooren vermanen: Ja sy soude haer laten verdrieten / dat onder haren name alsulcke onmenschelijcke wreetheden als noyt Phalaris / noch Nero / noch eenighe Pharao / Herodes oft ander Heydensche Tyrant heeft connen bedencken / worden ghepleecht teghen

uwe ghetrouwe Ondersaten / die met haer goet ende bloet / voor alle die Weereldt / hebben uwe Majesteyt die Croon op het hooft helpen houden / tegen hare vyanden.

Sy souden oock haer hebben laten erbarmen / over soo menighe arme onnoosele kinderkens van haer Vaderlijcke erve in vreemde Landen verdreven / soo menighe arme bedruckte Weduwen ende Weesen / ende het jammerlijck gheschrey des gantschen Landts / die onder den last van eenen soo grousamen Tyranne / moste gantschelijcken beswijcken ende t'ondergaen.

Want daer en was niemant in sijne goederen voor hare gierichheyt / sijn Vrouwen ende Dochteren voor hare oncuysheyt / sijn leven voor haer bloetdorsticheyt conde bevrijden ofte verschoonen: Daer was noch Edeldom / noch Rijckdom / noch vroomicheyt / noch eenige voorgaende diensten / noch yet ter Werelt dat yemandt conde gehelpen / soo verre als hy eenmaels in haren haet geraeckt was: Oock sonder aenschou te nemen / op de jurisdictien ende ordinaire resorten vanden Lande / heeft hy doen sluyten de handt van allen Rechteren / beyde in Criminele ende Civile saken / die eenichsins mochten roeren de confiscatie in sijnen Bloedt-raedt ghewesen: sulcx dat / noch Gheestelicke / noch waerlijcke persoonen / Weduwen noch Weesen / arme Gasthuysen / Leproos-huysen / Wees-huysen / noch H. Gheest-huysen / die deuchdelijcken ende ghehypoteerde schulden / op der ghebannen ende geexecuteerden goederen hadden / gheen betalinghe en hebben connen gherijghen: maer heeft de Hertoge van Alba ghetrocken / sonder eenighe lasten te willen betalen: niet teghenstaende diversche ende gheduerighe sollicitatien / by den Staten des Landts ghedaen / intervenierende voor de schamele verdruckte inghesetenen / diemen ghegheven heeft vele onghefondeerde dilatoire apostillen / strijdende merckelijck d'eene tegens d'andere / sonder de kennisse vander voorsz sake te willen renvoieren aende Provinciale Raden ofte ordinaris Rechters / omme de schamele Ondersaten also te doen verlaten heure schulden / door desperatie van betalinghe te Hove te moghen crijghen / daermen elck particulier Crediteur heeft doen intenteren formeel Proces teghens de Fiscalen / tot heuren swaerder coste ende laste / dan de principale schult bedraghen mochte / oock van Chijnsen van eenen stuyver / drie / vier ofte vijve ende daer ontrent s'jaers / die meest al arme Gods-huysen toecomen / sonder oock dat den eenen heeft moghen sijne deuchdelicke schult cederen ofte transporteren opten anderen. Hoe menige eerbare Vrouwen ende jonghe Dochteren hebben sy met cracht ende gheweldt tot schande ghebracht? ende de selve / de een vooren / d'ander nae / Ja sommighe tot den doodt toe seer oneerlijck ende onmanierlijc misbruyckt. Hoe menichmael hebben sy de Mans by haer Vrouwen / ende de Vaders by hare Dochteren ghedwonghen te blijven / om met hare ooghen aen te schouwen ende betuyghen / Jae dienaers ende helpers te wesen van hare grouwelijcke ende schendelicke oncuysheyt: die sy met alsulcke ontuchtighe ende vuyle beestelijcke manieren ghepleecht ende ghedreven hebben / dat wy het souden schroomen schier te dencken / ick swijghe met eeren uytspreken inde teghenwoordicheyt van uwe Majesteyt. Hoe menichmael ist ghebeurt / als een man sijn Huysvrou oft Dochter van hare vercrachtinghe wilde bevrijden / dat sy alle te samen als verwoede honden uytgheloopen zijn / roepende: Spaengien / Spaengien / ende hebben daer op een deel Borgheren jammerlijcken vermoort. Hoe menighe swangher Vrouwen hebben sy de buycken op ghescheurt / ende de vruchten in haer lijven vermoort: Ja hebben eenighe Mans heel levende ghevilt / ende de huyt over hare trommelen gespannen / ende ander met cleenen vyere verbrandt / met gloepende tanghen ter doodt toe ghenepen / ende met andere onuytsprekelijcke en ongehoorde

tormenten /

tormenten/al levende hondert dooden/ de een na den anderen doen sterven. Hoe vele
Vrouwen heeft hy van hare Mans verjaecht/ende Kinderen van hare Ouders? Ja
maer wat isser onder den Hemel soo eerlijck ende soo heylich/d'welck hy niet en heeft
gheschent ende als met voeten vertreden? Voorwaer onder alle Natien is altijts de
begravinghen der dooden lichamen in sulcker eeren ghehouden gheweest (dat oock
de aldergrofste ende aller wreetste Volcken vander wereldt / die selve niet en hebben
willen verachten noch vercorten: Maer desen Tyrant / als Godt ende der menschelijcke
natuere te trotz ende spijte/heeft menighe lichamen (naer datse etlijcke daghen
onder de Aerde gerust waren)wt den grave doen trecken / ende onder de galghe ghesleypt:
voorwendende dat de eene waer sonder Biechte ghestorven / d'ander en hadden
het Sacrament voor haren doot niet ontfanghen:maer inder waerheyt was het
alleene ter oorsaken / op dat de naghebleveне goederen mochten geconfisqueert blijven.
Maer wat isser onder den menschen eerlijcker ende heyligher dan den Houwelijcken
staet?het recht ende eenich fondament van alle Borgherlijcke ghemeynschap/
den oorspronck van alle Liefde / den bandt van alle Vrede /eñ den rechten graet van
alle eerbaerheyt/die onder den menschen ghepleecht wort. Ende noch en heeft dit by
desen Tyrant niet connen ghelden / of hy en heeft die Vrouwen van haren Mans/
ende die Mans van haren Vrouwen/die welcke opentlijck in een gantsche Gemeynte/voor
God ende zijnen Enghelen/te samen ghegheven waren/ ende met den Heylighen
bandt des Houwelijcx by een ander ghebonden / teghen het ghebot ende instellinghe
Godes / ende teghen alle Rechten ghescheyden / onder die verbloemde voorwendinghe
datse van Ketters waren t'samen ghegheven : maer inder waerheyt anders
nerghens om/ dan op dat hy die rijcke ofte schoone Vrouwen / zijnen Soldaten
ende Trawanten tot eenen roof mochte besteden: In somma / hy heeft alle de liefde
ende eerbiedinghe die d'een mensche den anderen schuldich is/ te niete ghedaen ende
opentlijck ghebroken : Vermoordende ende ommebrenghende die Vrouwen die haren
mans / ende die kinderen die haren Ouderen in haren wtersten noodt met eenen
penninck te hulpe waren gecomen / Jae diese selfs met eenen brief getrostet hadden.
Ten laetsten / op datter niet Heylichs noch Goddelijcx en soude van hem ongeschendet
blijven/soo heeft hy het alder Heylichste Sacrament des Doops / daer mede wy
inde ghemeynschap der Kercken Gods/Ja in het Lichaem Christi Jesu worden ingheliyvet/als
met voeten onder de voeten getreden/ willende ende bevelende datmen
die kinderen die te voren opentlijck ende wettelijck naer de ordonnantie des Soons
Godts/inden Name des Vaders/des Soons/ende des H. Geests ghedoopt waren/
souden weder doopen/onder tdecksel dat sy van Ketters gedoopt waren/ het welcke
opentlijck tegen alle Goddelijcke ende menschelijcke Rechten/ende teghen alle geboden
der Kercken/ende Decreten der Concilien/is strijdende.

Daer naer wat ist van noode uwe Ma. te verhalen die oneyndelijcke ende ongehoorde
exactien/die hy d'eene op d'ander verdacht/ende den armē volcke(sonder mate
noch eynde)heeft opghelept/ den hondertsten / den twintichsten / Ja den thienden
penninck van alle goederen/liggende ende roerende/Ja van alle ghecochte ende vercochte
waren/eysschende:ende oock willende met der daet doen executeren/ teghens
t'advijs van allen Raden ende Staten van herwaerts over / niet van t'zijner/comende
vande voorseyde vercoopinghen ofte t'gewin van dien/maer den tienden eñ twintichsten
penninck vande capitale Sommen van alle vercoopinghen/ waer door niet
alleenlic alle negotiatien ende coopmanschappen wt den Lande verjaecht zijn/ maer
oock d'Inghesetenen van dien benomen worden t'middel van haren cost voor wijf

ende

eñ kinderen te mogen winnen:t'Welc de Staten tot veel verscheydē reysen int lange
hebbē verthoont/presenterende meerder penningē op te brengē dan sy wel vermoch-
ten. Eñ hoe wel de Staten gedaen hebben seer neerstelijc haer debuoir tot verschey-
den reysen/om den voorseyden Hertoch te bewijsen d'inconvenientē/ die upt zijn pre-
cijs voornemen soude moeten volgen/ende gesuppliceert dat hy tot haerder onschult/
daer van soude doen rappoort aen uwe Ma. en heeft nochtans daer toe niet willen
verstaen/maer heeftse sonder vorder audientie afghewesen/sonder hem eenichsins te
laten geseggen/wat interessie dat de Geestelijckheyt/Raden oft Staten des Landts
hebben connen gedoen /sulcx dat hy daer door geheelijck de Traffijcque eñ den Coop-
handel wt den Landen verdreven heeft: die arme Inwoonderen door commer ende
armoede in vreemde Landen verjaecht. Ende nochtans ist openbaer/dat/ soo wan-
neer daer eenige noot voor handen was om de knechten te betalen / dat hy nimmer-
meer ghelt en heeft connen ghevinden / in sulcker voeghen dat hy den Spaenschen
Soldaten tot inde xxviij. Maenden besoldinge schuldich gebleven is/ ende de Duyt-
schen heeft sommighe van deure tot deure laten bedelen/sommighe van armoede en
bitteren honger versmachten : niet teghenstaende dat de Staten opghebracht ende
betaelt hebben/de beden/tot de betalinge vande voorseyde Crijchslieden gedestineert
ende des niet te min/heeft het meestendeel vande Steden laten wtmergelen met zijne
Garnisoenen/deselve verdruckende met het Servitio/dat de goede lieden de Spaen-
sche Soldaten hebben moeten gheven/ende die gene die het meeste gelt gegeven heb-
ben/soo aen hem/als aen Don Fredrico/ofte aenden heuren/ hebben de eerste vande
voorseyde slavernie van het Servitio ontslaghen geweest: met welcke Garnisoenen
hy oock meest gevexeert heeft den binnelantsche Steden/latende daer en tusschen die
Frontier-steden ende ander plaetsen van gewichte/sonder Garnisoen : waer door in
sommighe plaetsen de saken tot veranderinge des te lichter gecomen zijn/hier by ge-
voecht/dat overmits t'ghebreck van betalinghe/hy zijne Spaensche Soldaten heeft
laten vallen in alle Licentie ende ongheregeltheden diemen soude connen bedencken:
Van de goede lieden te dreyghen/smijten/rooven/plonderen/ende alle manieren van
exactien ende wtteeringe voor te wenden/waer upt dat het meer openbaer is/dat al-
le de verwen die hy voorwent van uwer Ma. dienst/ofte vande Religie / anders niet
en zijn/dan ghesochte pretexten/waer mede hy zijne onversadelijcke gierichheydt ende
bloetdorstighe wreetheyt eenen schijn wil gheven / daermē het contrarie met handen
tasten mach/ende met ooghen sien/als dat hy uwer Majesteyts dienst/even soo wey-
nich versorcht/als het welvaren deser Nederlanden / die hy wt den gronde gantsche-
lijck laet vergaen ende verderven.

Maer wat ist van noode dit met woorden te willen bewijsen / als oft hy noch niet
genoech gheopenbaert en hadde/waer op dat alle zijne wercken ende aenslaghen zijn
streckende / daer hy hem door zijne onversadelijcke eergierichept ende opgheblasene
vermetenheyt/also heeft laten verblenden/dat hy als tot een Trophenm ende Victo-
rytee ken/van die schoone eerlijcke daden die wy hier voren verhaelt hebbē/hem sel-
ven binnen het Slot tot Antwerpen een metalen Beelt heeft laten oprechtē/hebben-
de onder die voeten den Adel ende die Staten des Landts ? Wy laten nu onverhaelt
wat zijne meyninge daer mede g weest is: Maer waer / ofte wanneer ist oyt gesiē ge-
weest/dat eenigen Tyrant hem selven in zijnen leven heeft laten een alsulcken Beelt
oprichten? Voorwaer die Roomsche Keysers ende Koninghen/die schier de gantsche
Werelt onder haer gewelt haddē/hebben haer wel somwijlen steenē oft metalē Beel-
den laten oprichten/ghelijck als noch hedensdaechs de Pausen van Roomen/die daer
segghen

ſegghen Gods plaetſe de repreſenteren) oock wel doen: Doch dat is altijt by Ordinantie ende Keure vanden Raet ofte van het volck / ofte ymmers by haren adviſe ende verwillinghe gheſchiet: maer dat ſy ſelve by haren leven ſouden ſulcx hebben beſtelt en vintmen by gheene exempelen noch Chronijcken / overmits dat ſulcx oock een al te openbaer teecken van ontſinnighe dwaeſheyt ende onverdraghelijcke hovaerdie ſoude gheweeſt zijn. Men vindt alleene dat Nabuchodonozor / die hem ſelven als een Godt liet aenbidden/een ſulcken metalen Beelt heeft opgherichtet/ghebiedende dat een yeghelijck daer voor ſoude knielen / maer noch heeft hy dat ſelve niet derven noch willen doen / ſonder die raetſpleginghe der voornaemſte Heeren ende Landtvorſten.

Maer deſen Tyrant/om ſo wel in dwaſe vermetenheyt/als in grouwelicke wreetheyt/alle andere Tyrannen te boven te gaen/ als woude hy hem ſelven niet alleen in des Coninckx/maer ooc in Godes plaetſe opwerpen/heeft ſick ſelven/ ſonder yemāts raet/advijs ofte ordinantie/by ſijn leven/ tot groote vercleeninghe ende verachtinge van uwer Majeſteyts autoriteyt ende hoocheyt/ende als tot eenen roem van alle ſijn Tyranniſſche feyten ende moetwillige gewelden / daer mede hy deſe uwe Nederlanden/als onder ſijnen voeten heeft gebracht/dit trotzige Beelt opgerichtet.

Gelijckerwijs als hy hem oock niet ontſien en heeft/ na het exempel des Tyrants Herodis/tot Antwerpen op de volle marct uwe Coninckljjcker Ma. Stoel / die noyt van eenighe Stadthouders is aengeroert gheweeſt) ſelve te beſlaen/ ende op het goude laken / daer mede den Stoel gants verdeckt was / om het afweſen van uwe Ma. te repreſenteren / als een Afgodt te ſitten / onder t'deckſel van een Pardoen te publiceren / d'welck noyt Hertoch noch Coninginne / noch andere Potentaten / Gouverneurs ofte Gouvernanten deſer Landen/ op ſulcker voegen gedaen heeft: alles tot openbare verachtinghe ende groote verminderinghe van uwer Co. Ma. eere ende Reputatie.

Deſe dingen/aller genadichſte Coninck/zijn nu voortaen ſo openbaer ende kennelijck over de gantſche wijde werelt geworden / dat alle vreemde Natien ende Potentaten eenen grouwel ende ſchricken van alſulcken hoochmoet / opgheblaſentheyt en̄ tyrannie beginnen te crijghen: Jae dat des Hertoghen van Alba dienaren en̄ Soldaten ſelve ghenoech proteſteren / dat ſy ſulcx niet en connen voor goet noch eerlijck aenſien/ veel weynigher dat uwer Majeſteyts dienſt ende het welvaren des Lants/ daer inne ſoude ghelegħen zijn.

Derhalven en connen wy ons gheenſins laten bedúncken / dat uwe Ma. alſulcke grouwelicke ongherechticheden / groote ghewelden ende moetwillighe dertelheyt eenichſins ſoude willen toeſtaen / ſoo verre als ſy vander ſaken naer de waerheyt eenichſins ware onderricht: Want waer is oyt Coninck oft Potentaet gheweeſt/ die aldus onmanierlijck met ſijn Onderdanen heeft ghehandelt? Uwer Majeſteyts voorſaten / hoochloflijcker ghedachteniſſen / hebben haer teghen haer Onderdanen in aller ſachtmoedicheyt / goedertierenheyt ende Vorſtelycker maticheyt alſoo ghedraghen/dat ſy niet alleenlijcken haren nacomelinghen / maer oock allen Vorſten en̄ Potentaten der Chriſtenheyt/ een Loflijck exempel der ſelver deuchden hebben naghelaten / ende ſoo wanneer daer eenich miſverſtant tuſſchen hare Hoocheyt en̄ den Onderdanen ghereſen was/ Ja dat oock die Onderdanen opentlijck (overmits eenighe miſhandelinghe vanden Officieren ofte ander duſdanighe oorſaecken) de wapenen in handen ghegrepen hadden/ende wederom van haren Heeren ende Vorſten tot ghehoorſaemheyt ghebracht werden / ſoo is het nochtans ſoo verre / dat ſy alduſdanighe

nighe exempelen van wreethept ende moetwillichept souden hebben willen plegen/ dat sy oock in alle Capitulatien met hare Onderdanen / seer vlijtich voorsien en̄ versocht hebben/ dat van Artijckel tot Artijckel / merckelijcken soude werden ghespecificeert/dat hem alle hare Privilegien ende Vrijheden / souden werden onderhouden ende onverbrekelijck wel bewaert.

So dat wy voorwaer/uwer Coninckliјcker Ma. al te groot onrecht ende ghewelt souden doen/by dien dat wy ons lieten overreden / dat uwe Ma. van uwer Voorvaderen loflijcker exempel / Ja vanden behoorlycken plicht aller vromer Coninghen ende Vorsten/soo wijt soude afghetreden zijn/ dat in stede van sijnen ghetrouwe Onderdanen Recht ende Justitie te doene / ghehoor ende audientie te gheven / om hare erbarmelycke clachten/ghenadichlijck aen te hooren / sy haer eenen Tyrant soude schicken/diese alle ghelijck soude wreedelijck vermoorden/verwoesten/ende in eewighe katyvighe slavernie ende dienstbaerhept brenghen.

Derhalven/ dat ons nu den Hertoghe so dicmael sijne Pardoenen voorstelt / als of hy wt name uwer Co. Ma. ons/ onse voorgaende mishandelinge ende rebellie (ghelijck als hyse noemt) wilde genadelijck vergeven/ende connen wy oock geensins aennemen sonder uwer Majesteyts hoochept al te grootelicx daer inne te vercorten. Want wy meynen ymmers wel / dat uwe Ma. ons van gheene mishandelinge noch rebellie en sal willen verwijsen noch condemneren/eer sy ons gehoort heeft / en̄ onse saecke te rechte gekent. Nu/waer is doch de ghene die uwe Ma. hier van opt eenich bericht gedaen heeft? Ofte wanneer heeft opt uwe Ma. yemandt verhoort die niet en was onse openbare partije ende vyandt? Men weet ymmers ghenoech / datmen beyde die partijen hooren moet / eermen het vonnisse strycken can / ende daeromme wort in de Chronijcken seer ghepresen Alexander Magnus / welcke / soo wanneer hy eene vanden partijen verhoorde / altijt het hooft op den arm rustede / d'eene oore gesloten ende ghestopt hielt / ende ghevraecht zijnde / waerom hy sulcx dede / gaf voor antwoorde / op dat die ander partije oock een volle gehoor so wel mochte hebben als die eerste ghedaen hadde / het welcke by alle Natien ende volcken altijt voor recht en̄ billick is bekent geweest/ ende is den natuerlijcken Rechte gantsch ghelyckformich. Soo datmen gheenen misdader / al hadde hy alle de archste schelmstucken bedreven diemen can bedencken / nemmermeer en sal verwijsen sonder hem op sijne verantwoordinghe ghehoort te hebben.

Nu vallen wy/alder genadichste Coninck / tot uwer Majesteyts voeten ende bidden in alle ootmoedichept/wilt ons doch oock een oore verleenen/ende onse sake inde weechschale der gherechtichepdt laten weghen / uwe Majestept heeft tot noch toe des Hertoghen van Alba ende sijnes aenhancx Posten / Brieven / ende Advertissementen ontfanghen/ende vanden selven alleen bericht ghe weest / hoe dat de saken hier zijn toeghegaen: onse monden zijn tot noch toe ghestopt gheweest/ onse tonghen met gloeyende yseren doorsteken / onse lippen met bernende tanghen toegheclampt/ op dat wy onsen noot niet en souden te kennen gheven / die weghen zijn tot noch toe besloten gheweest/soo dat onse schrijven noch onse geschrey/tot uwer Ma. ooren niet en heeft connen doorbreken.

Hoe soude dan nu uwe Majestept ons van eenich misdaet/veel min van rebellie en̄ wederspannichept (daer wy onse leefdage lanck eenen grouwel van gehadt hebben) connen verdoemen ende verwijsen. Daerom als nu de Hertoghe met sijne Pardoenbrieven voort comt/ende soect ons daer mede onder sijne subjectie weder te brengen/ dewijle hy siet dat hy met ghewelt (mits Gods wonderlijcke genade ende barmhertichept)

tichept) sijnen moetwil niet en can wtrechten. Hoe souden wy ons des eenichsins comen aentrecken/ofte de selve Brieven aenveerden/ al of sy aen ons waren addres-serende/die nemmermeer van uwe Co. Ma. ghehoorsaemheyt/ ons en hebben laten verleyden noch aftrecken? Het en ware dat wy den Hertoghe van Alba in stede van onsen Coninck wilden aennemen ende bekennen/ Want hem alleen hebben wy we-dergestaen/ende niet uwe Ma. die wy met goet ende bloet (so langhe als ons Godt het leven gunnen sal) getrouwelick willen dienen/daerom en gaet ons sijn Pardoen geensiens aen/het welcke alleen luyt aen de Steden/die haer hebben laten verleyden vande ghehoorsaemheyt des Coninx: Maer wy sien seer wel wat hy daer mede meynt/hy soude hem selven geerne tot onsen Coninck opwerpen/ ofte immers / dat wy door de aenlockinghe van syne listige Pardoenen / tegen ons selven het vonnisse ende sententie souden willen geven. Want nemen wy sijn Pardoen aen/so moetē wy ons voorwaer schuldich maken van rebellie ende wederspannicheyt teghen onsen Coninck/ van oproer ende seditie / Ja oock van Ketterije ende afval vanden Christen geloove/ende in somma/van vercleeninge Goddelijcker ende Co. Ma. dat wilt hy/ dat wy met de aenveerdinge sijner ghevevnsde ende valsche Pardoenen / sullen als met ons eygene hant-teecken onderschrijven ende verseghelen / op dat hy hier na-maels by uwe Ma. ende by ander Vorsten ende Potentaten / hem selven mach daer mede verontschuldigen ende sijne grouwelicke Tyrannie bedecken: Seggende/dat/ soo wy in alsulcke mishandelingen (die aldusdanige wreede straffen ende tormenten wel verdient hebben) niet en waren vervallen/wy en souden nemmermeer Pardoe-nen ende Vergevingen hebben aengenomen.

Hier nemen wy Godt/den kenner aller herten/ ende uwe Co. Ma. tot ghetuygen/ dat/so wy sulcke misdaden begaen hebben/als ons met dese Pardoenbrieven opghe-leyt wort/dat wy geen Pardoen en begeeren/ maer willen geerne / als d'alder snoot-ste ende alderarchste creatueren die opter Aerden leven/ onse misdaden metten halse betalen: ende en weygheren gheensins/O aller ghenadichsten Coninck/datmen ons den eenen voor den anderen naer/met alle wtgelesene tormentē/van ledt tot ledt ver-scheure/so verre alsmen ons bevindt in alsulcke grouwelijcke misdaden vervallen te wesen: Ja wy bidden den Hertoghe van Alba (so verre als eenich ghebet plaetse by hem grijpen can) dat alle die geene die tot hem comen sullen om het Pardoen/beken-nende inde voorseyde delicten gevallen te zijne / dat hyse sonder eenighe ghenade alsō tractere / als alsulcke misdaden na recht ende reden vereysschende zijn: gheven hem oock recht daer inne/dat hy hem selven gheen trouwe noch geloove en houdet/ want waerom soudemen eenen gheloove houden? die Godt ende sijnen Coninck soo trou-weloos gheweest is/dat hy hem niet en heeft ontsien sijne Majesteyten ende hooche-den soo schandelijck te mishandelen ende versmaden.

Maer wat ist? men sal in eewicheyt niet bevinden/dat wy yet sulcx int minste heb-ben bedacht/vele min met wercken hebben begaen/ wy hebbē van aen beginne altijt onsen Coninc alle gehoorsaemheyt eñ gedienstichept bewesen/ eñ hebben oock den Al-machtigen Godt eñ Vader Jesu Christi/inden Geest eñ inder waerheyt na sijn hey-lich Gebot eñ na sijn Woort gesocht te dienen/so vele onse crancke vermoghen heeft toegelaten/eñ willen noch het selve doen tot den laetsten druppel onses bloets. Maer als wy gesien hebbē dat den Hertoge van Alba/in stede van Recht eñ Justitie te doe-ne/van onse clachten eñ beswaringen aen te hooren/eñ uwe Co. Ma. beloften eñ toe-segginghen na te comen/heeft ons tegen alle Recht eñ redelijckheyt/ teghen alle onse Privilegien ende Vrijheden / met ongehoorde grouwelycke tyrannien willen onder-

drucken/

drucken/het gantsche Landt verderven/ eñ veel wreedelijcker met ons handelen/dan opt Turcken ofte Joden met harẽ overwonnen vyanden gehandelt hebben. Eñ daer en tusschen heeft hy ons uwe Ma. eñ by alle Christelijcke Potentaten eñ volcken/met valsche beschuldingẽ van afvallichept/rebellie/ende ketterie beswaert/sonder dat wy mochten ergens tot gehoor comen/ofte eenigen troost eñ verquickinge inde wijde werelt ontfangen/so hebben wy van noots weghen ghedronghen geweest / om de wapenen inde hant te nemen / ende met alle mogelijcke middelen te pooghen / dat wy onse arme bedructe Vaderlant/wt eene also grouwelijcke tyrannie verlossen souden: ende liever den eenen op den anderen sterven / dan ons in handen van eenen alsulcken Tyrant overgheven/het welcke wy noch ghesint zijn te doene/ so verre als het uwe Ma. niet en ghelieft hare ghenadige ooren open te doene tot onse clachten / om ons Recht ende Justitie teghen alsulcken ghewelt te bedienen / want wy en zijn (Gode lof) niet soo qualijck in Godes Woort onderrichtet/oft wy en weten seer wel dat onse leven eñ onse doot in Gods handen staet / ende dat desen doot / welcken gheenen mensche ter werelt en can ontgaen/slechts maer eenen deurganck en is tot het eeuwich leven.

Daerom: Nademael datmen met onse doodt vermaect ende beholpen is/hebbẽ wy veel liever eenen eerlicken doodt voor de vrijhept eñ voor het welvaren onses Vaderlants te sterven/ dan in eene aldusdanige slavernie te comen/dat wy souden moeten de voetsolen wesen/van eenige moetwillige vreemdelingen/die ons eenen eewigen haet ende misgunstichept altijt gedragen hebben/wy sullẽ ymmers nu onse naecomelingen eenen eerlicken roem nalaten / als dat haer Voorvaderen niet en hebben willen slavoenen vanden Spaenschen Inquisiteurs wesen / ende niet en hebben haer gheschroomt een schandelijck leven/met een eerlijcke doodt af te coopen.

Wy strijden voor de vrijhept van onse conscientien/van onse vrouwen eñ kinderen/ van onse goet eñ bloet/te weten/ oft den Hertoge van Alba met sijnen aenhanck over de selve een geweldich Heer wesen sal/om daer van na sijn goetduncken eñ moetwil te disponerẽ/ofte dat wy de selve met dẽ sweeede / tot den dienst van Godt den Heere eñ van uwer Ma. aller genadichste Coninc/sullen tot den laetsten adem toe/ bewaren eñ beschermen. Wy weten dat onsen leven sekere palen ghestelt zijn/die wy door t'middel van Pardoenen des Hertogen van Alba niet en sullen overtredẽ. Daerom bidden wy ende versoecken alleen aen uwe Ma. dat sy haer vernedere om onse clachtẽ aen te hooren ende onse saken te verstaen / sonder dat wy ghedronghen werden met alsulcke Pardoenen over ons ende onse nacomelingen/een so leelycke schandtvlecke van rebellichept tegen Godt eñ onsen Coninck te halen/die ons noyt en heeft aengecleeft.

Hoe wel dat wy ons seer wel versekert houden / dat / of wy schoon dese Pardoenen wilden aennemen / so en soude den Hertoge van Alba ons daerom geensins het leven verschoonen / Jae hy soude veel beter recht hebben om ons met alle wterste strengichepdt te straffen/dan dat hy nu meynt te hebben.

Ende soude het oock veel beter connen by alle menschen verdedighen / want so wy ons selven schuldich bekenden van rebellie/beyde teghen Goddelijcke en Co. Ma. soo en soude ons niemant behooren te beclaghen / datmen ons als gemeyne vyanden ende verstoorders des ghemeynen vredes omme soude brenghen / want oftmen ons al schoon anders hadde toegheseght/nochtans soude een yghelijck genoech connen bemercken / datmen alsulcke misdaders niet schuldich en is eenighe belofte te houden/ overmits dat het teghen Godt ende den ghemeynen welvaren is strijdende / datmen alsulcke verstoorders des ghemeynen vredes / ende verachters der Godtlijcker ende Coninckljjcker Majesteyts soude laten leven / al haddemen hun schoon sulcx met alle

de swaerste Eeden toeghesept die moghelijck is te verdencken/ want het is openbaer datmen sich met geenen Eedt en can verbinden/ om te doen/ het gene dat Godt verboden heeft/ ofte te laten dat hy bevolen heeft.

Ende of schoon sulcx niet en ware/ so is nochtans wt alle des Hertoghen van Alba wercken ende aenslaghen ghenoech openbaer/ dat hy ons gheensins en is ghemeynt eenich gheloove te houden: Want beneven dat hy voortijden openbaerlijck overtreden heeft/ den Eedt die de Hertoginne van Parme/ met alle de Heeren ende Gouverneurs des Landts/ van weghen uwer Ma. den Steden soo solemnelijcken ghedaen hadde: noch heeft hy in alle de steden die hy in desen laetsten crijch heeft overcomen/ zijne meyneedicheyt ghenoech bewesen: te Berghen in Henegouwe heeft hy tegen zijnen Eedt ende Contract eenen grooten hoop Borgheren opghehanghen. Tot Naerden heeft hy oock teghen zijne duydelijcke beloften/ eenen so grouwelijcken moort begaen/ als in eene so cleyne Stadt ymmermeer is gehoort gheweest: ende nu tot Haerlem hadde hy/ ofte ymmers Don Fredrico in zijnen naem/ den Soldatē het leven toeghesept/ ende daer toe hadden haer eenighe Heeren als borghen verbonden ende verplicht/ ende nochtans heeft hyse alle/ deen nae den anderen/ tot aen die jonghe pagien toe/ jammerlijcken doen vermoorden/ ende heeft haere lichamen heel moedernaeckt (tot groote schandale van alle Vrouwen ende jonghe Dochteren) op het schavot eenen dach ende nacht laten liggen; Ende de ghene (onder hen) die hem de Stadt hadden over ghelevert/ ende waren van hem opgeschreven/ ende in dienst wederom aengenomen/ heeft hy op de Galeyen doen voeren. Ja op de Fuycke voor Haerlem/ doen hy den Soldaten het leven hadde belooft/ so liet hyse van hongher versmachten/ segghende: dat hy hen wel het leven hadde toegheseydt/ maer niet het eten. Ende ooc den Borgheren van Haerlem/ die hy het leven toeghesept hadde/ heeft hy ghedwonghen omme Pionniers te worden teghens de Stadt van Alcmaer/ om aldaer vanden Inwoonderen der Stadt/ jammerlijck vermoort te worden: het welcke alle Barbarische tyrannicheyt ende wreetheyt te boven gaet/ eñ is een merckelijcke cavillatie ende wtvlucht/ waer mede hy zijne meyneedicheyt soeckt een verwe aen te trecken.

Soo dat het merckelijck is ende openbaer/ dat hy gheene beloften noch Eedtsverbonden ghesint en is te houden/ ten ware voor eenen cleynen tijt/ op dat hy des te beter zijnen wille vanden anderen mochte ghecrijghen: Ende op dat hy dit hier naemaels soude mogen verdedigen/ so by uwe Co. Ma. als by andere Vorsten ende Potentaten/ daerom ist dat hy ons dit Pardoē nu voorhout: Want so wy dat aennemen/ soo bekennen wy in alsulcke mishandelinge vervallen te zijn/ als hy ons oplegt/ ende derhalven en is hy niet schuldich eenighe belofte ofte Eedt te houden/ insonderheyt/ nademael dat het int Concilie van Constance voor hondert Jaren herwaerts besloten is/ datmen den Ketters gheen gheloove noch belofte en behoort te houden.

Want dat hy in zijn Pardoen seer listelijcken voorwent/ dat sulcke misbruyck als hy ons oplegt/ meer gheschiet is door quade suggestie ende ingheven van quaetwilligen/ dan wt haerlieder eyghen natuere ende beweginghe/ en is slechts maer eenen loosen treck/ waer mede hy den onverstandigen soect te bedriegen eñ onder zijn jock te brenghen/ eñ voorts (hem selven volmachtich) om alle de gheene die hy wil/ te mogen omme brengen/ sonder datmen hem sal connen verwijten/ dat hy teghen zijne belofte gegaen sy/ overmidts dat sulcx altijt in zijn ghericht ende kennisse staen sal/ wie dese quaetwillighe gheweest sullen zijn/ ende wie niet.

Maer wilt doch/ aller ghenadichste Coninck/ eenmael aenmercken/ hoe dat den rechtveerdigen Godt/ desen schalck in zijne schalckheyt heeft verschalckt: Want in

dit.

dit selve Pardoen/daer hy ons op het alderswaerste wilt beschuldighen / daer bekent
hy selve met duydelijcke woorden/seggende: dat hy hem geensins en can laten duncke͂/
dat wy soo ghedegheneréert ende veraert souden zijn / ten waer dat wy door quade
suggestie van quaetwillighen beweeght waren / oft wy en souden ghecontinueert in
die ghetrouwichept ende bereyde willichept / die wy ende alle de ghene die voor ons
zijn gheweest/uwe Coninckliicke Majestept altijt hebben bewesen.

Want is dit alsoo/dat wy voor desen laetsten misbruycke (alsoo hy die noemt) uwe
Ma. alle getrouwichept ende willichept altijt bewesen hebben / ghelijck als hy selve
hier bekent staet /waerom heeft hy ons dan al lange te voren met alle wreethept ende
onmenschelickhept alsoo hart vervolght ? Waerom heeft hy de Steden alsoo ver-
woest? Die Dorpen ende Vlecken verbrant? Die inwoonders vermoort en͂ van alle
hare goederen berooft: Heeft hy niet door sijne Soldaten Catwijck op Zee/ Sant-
wijck ende Alfen/met noch veel ander verschepden schoone Dorpen schier tot asschen
ghemaeckt / al langhe te vooren eer dese misbruycken die hy nu alleene beclaecht / be-
gaen was? Hebben sy niet willen de Stadt van Wtrecht (die hem aldermeest toeghe-
daen was) gantschelijck plonderen ende rooven ? Hebben sy niet inde Stadt van
Rotterdam (daer sy als vrienden ontfanghen werden) eenen grooten hoop Borgeren
teghen alle hare beloften wreedelijcken vermoort ? Is niet by Paceco bevonden ghe-
weest/het billet van ontallijcke/soo vanden Adel als van de voornaemste Borgheren/
diemen wt des Hertoghen bevel soude in verschepden Steden hebben vermoort / ten
ware dat de saken (door Godes barmhertichept) verandert waren gheweest ? Ende
waer toe diende den eysch des thienden Penninex ? anders dan dat hy wilde dat wy
daer mede souden onse goederen / die nae sijn seggen / alle verbeurt waren / wederom
van hem afcoopen? Soo moet hy dan voorwaer met alle den sijnen / wel eene geswo-
rene vyandt uwer Majestept wesen/dewijle hy alsulcke getrouwe Onderdanen uwer
Majestept / als hy selve ons bekent gheweest te zijn / met alsulcke swaere tyrannie/
moorden ende brantstichtinghe / ende met alsoodanige overlast ende slavernie vander
eerster ure sijner aencomsten heeft beswaert/ soo dat wy van noots weghen gedron-
gen zijn gheweest / die wapenen aen te trecken / en͂ sijnen moetwil en͂ overlast weder-
stant te doen: Het welcke sijne dienaers selve niet en souden connen versaecken/ nade-
mael sy dickwils ende opentlijck haer geroemt hebben/dat sy dit Landt ende de In-
woonders desselven / so lange ende so vele souden plagen ende tergen/datse noch ten
laetsten souden ghedrongen werden te rebelleren / om alsoo oorsaecke te hebben het
gantsche Landt in subjectie te brengen / ende van alle haren Rijckdom te plonderen
ende te berooven / het welcke men oock wel wt sommiger brieven soude connen be-
wijsen / welcke schreven dat sy hier na lange te voren hadden verlanget: Het is wel
waer/aller ghenadichste Coninck/tghene dat den Hertoge alhier seght / als dat uwe
Onderdanen nemmermeer en souden ghedegenereert ende veraert zijn geweest / ten
ware dat de quaetwillighe sulex hadden te weghe ghebracht: maer dese quaetwillige
en zijn anders geene/dan den Hertoghe selve/ met sijnen Bloedtraedt ende bloetdor-
stigen aenhanck/ die wt enckele quaetwilliehept ende onversadelijcke giericheydt/al
over langen tijdt uwer Onderdanen sweet ende bloet hebben gesoge͂ / en͂ de selve met
alle wreethept soo lange vervolcht / ende op het wterste also beswaert / dat sy tot be-
scherminge van haer selven/en͂ hare vrouwen en͂ kinderen / ende van al t'ghene sy in
dese werelt lief en͂ weert hebben/gedwongen zijn geweest ghewéer te bieden: Daer-
om/dat hy hem hier beroemen wil/ datmen so ghenadelijck met anderen Steden ge-
handelt heeft/dat wort genoechsaem wederlept / met den exempelen van Doornick/
van

van Valenchijne/van Rijsel/ van Ypren/ van Maestricht/ van Deventer/ eñ daerna van Mechelen/Oudenaerde/Dermonde/ende van Naerden/ daer sy gheene maniere van plunderen/rooven/moorden / ophanghen / vrouwen vercrachten / ende allerley moetwillicheden ende overlasten/en hebben vergeten noch naghelaten.

Want t'gene dat tot Bruessel over de hondert eñ dertich Borgeren van dē Spaengiaerden op verscheyden tijden / wt enckel moetwil vermoort zijn geweest/ al eer opt dese Crijch aengheheven was: dat oock te Gent in eenen oploop van Spaengiaerden tsestich oft tseventich Borgeren teffens / ende noch ontallicke daer na op verscheyden tijden/beyde Mans eñ Vrouwen ommegebracht zijn/en willen wy hier niet verhalen/ nademael dat sulcx van haer noch voor groote genade gerekent wort / buyten t'ghene dat sy inde voorgenoemde Steden met alle wterste wreetheydt ende moetwillicheydt bedreven hebben. Daerom en behoeft hy ons voorwaer alhier niet te dreygen/by also verre als wy sijn Pardoenen niet aen en nemen / datter geen rigeur noch wreetheydt en is/hoedanich die zijn mach/ die wy van hem niet en zijn verwachtende / so aen onse persoonen/als met verwoestinghe / honghers noot / ende oock met den Sweerde / in sulcker voeghen/datter over al geen Reliquien blijven en sullen / van t'gheene teghenwoordelick noch geheel is/etc. Want wy weten seer wel / dat hy sulcx al over lancx gesocht ende gearbeyt ende oock int werck gebracht heeft / so vele als hē ymmer mogelijck is geweest: Eñ soude ontwijfelijck noch al voorder sijne wreetheydt daer hy hem so seer op beroemt/hebben laten wtbreken / ten ware de vreese die hy hadde van t'ghene dat hem noch overcomen is / als namelijck / dat die Landen eenen alsulcken moetwil niet en souden willen langher lijden.

Oock en is hem voorwaer den dienst uwer Co. Ma. so weert / noch die Erfnederlanden uwer Ma. so lief niet / dat hy hem soude schroomen die selve wt den gronde te bederven eñ vernielen / Ja alle de Reliquien eñ overblijfselen der selven/ghantschelijck wt te roepen: In so verre alst hem eenichsins mogelijck ware / ghelijck als menighe brantstichtingen eñ landtverwoestingen/ die hy / al voren dat desen Crijch aenghevangen was/seer wreedelicken gepleecht heeft / ghenoechsaem connen betuygen: Maer wy verhoopen dat Godt almachtich nemmermeer sulcx toelaten en sal/eñ dat uwe Co. Ma. haer Vaderlijcke Erve/nemmermeer en sal laten vallen in het ghewelt van alsulcken eenen verwoester ende verderver.

Want dat hy ons hier opleght /dat wy souden de wapenen teghen uwe Co. Majesteyt aengenomen ende gevoert hebben/dat ontkennen wy/ende protesteren voor uwe Co. Majesteyt/Ja voor Godt ende voor sijnen Engelen / dat sulcx noyt onse meyninghe noch voornemen gheweest en is: Want wy ons selven/met alle t'ghene wy inder werelt hebben/onder uwe Majesteyts gehoorsaemheyt ende onderdanicheyt geerne stellen/ende zijn bereyt/ghelijck wy tot noch toe altijts gheweest zijn / ende als onse Voorvaders uwer Majesteyts voorsaten oock altijt metter daet bewesen hebben/om uwe Co. Ma. met lijf ende leven alle goeden ende getrouwe diensten te doen / teghen alle sijne vyanden ende quaetwillighen.

Maer dat willen wy voor alle de werelt gheerne bekent staen/ dat wy de wapenen hebben aenghetrocken / ende de selvighe ghevoert / als wy noch van noodts weghen doen moeten / teghen de tyrannie eñ misbruycken des Hertogen van Alba ende sijnes aenhancx/om ons/onse vrouwen eñ kinderen / ons goet eñ ons bloet van sijne eñ sijner dienaers bloetdorstighe handen te verlossen. Oft so hy ons te machtich valt/ liever eenen eerlijcken doodt te sterven / ende eenen loflijcken roem onsen naevolgheren achter te laten / dan dat wy onsen hals onder eenen alsulcken Tyrant souden buygen/

ende

ende onſe lieve Vaderlant in eene alſulcke ſchendighe ſlavernije laten comen. Waer
door niet alleenlijck wy hier namaels in gheene Landen en ſouden het aenſicht met
eeren derven toonen/maer uwe Majeſteyts dienſt ende der gemeene Landen geheele
welvaert verachtert ſoude zijn:Ende daer toe zijn alle Steden ſamentlijc eñ elck eene
byſonder/gereſolveert eñ beſloten/de eene voor ende de ander naer / alle beleg te ver-
wachten ſoo het noot is / ende het wterſte te waghen / ende oock allen wterſten noot
ende commer te lijden/met verlies oock van hare goederen ende bloet/ Ja liever den
brandt in haer eyghen huyſen te ſteken/dan dat ſy haer in het ghewelt ende ſubjectie
deſes Tyrants ſouden begheven.

Want wy doch wel verſekert zijn/dat by eenen alſulcken wreeden Tyrant/die ons
eertijts ſo grouwelijck heeft gedreycht / eñ meermael heeft miſleyt / eñ ſijne beloften
ende Eedtſplicht als met voeten vertreden heeft/ gheene ghenade noch barmhertic-
heyt te verwachten en ſtaet / maer hy ſoude liever de beken ende ſtroomen met onſen
bloede verwen/ende alle de boomen ende galgẽ die int Landt zijn/met onſe lichamen
behangen/dan dat hy ſijnen bloetgierigen moet aen ons niet en ſoude verſaden.

Daerom vallen wy aen de voeten uwer Co.Ma.ende bidden u inden Name Gods
die uwe Majeſteyt de Croon op het hooft eñ den Scepter inde handt gegeven heeft/
wilt doch eenmael onſe ſake aenſien/wilt uwe ooren neygen tot onſe billicke ende be-
weghelijcke clachten: wy en verſoecken van uwe ghehoorſaemheyt niet ontſlagen te
weſen / maer alleen dat onſe conſcientien voor Godt den Heere bevrijt mogẽ blijven/
dat wy ſijn heylich Woort mogen hooren/ ende dat ſelve na volghen/om rekeninghe
van onſe zielen den aller opperſten Rechter ten joncſten dage te mogen geven. Ende
op dat wy ſulcx moghen ghenieten / ſoo wilt doch eenmael onſe arme Vaderlandt/
d'welck tot uwer Ma.getrouwe dienſt altijt bereyt ende willich gheweeſt is/als het
noch is / eenmael ontſlaen van het Jock der vreemder Natien / ende der Spaenſche
Crijſchlieden/latende het Landt genieten alſulcke Privilegien/Vrijheden ende Her-
comen/als uwe Ma.ende als den grootmachtighen K. Carolus uwer Majeſteydts
Heer Vader/hoochloflijcker ghedachteniſſe/ ende alle uwe Voorſaten ſolemnelijc be-
beſworen hebben.

Soo willen wy niet alleenlijck de wapenen afleggen tot uwer Majeſteyts bevel/
maer ons ſelven/met al tgheene wy inde werelt hebben / te Water eñ te Lande laten
ghebruycken/daer toe ons de ſelve ſal willen ſchicken / ende verhopen dat uwe Ma.
metter daet bevindẽ ſal/dat wy geenſins veraert noch verbaſtaert en zijn/ maer veel
eer alle onſer Voorvaderen ghetrouwicheyt ende ghewillige gedienſticheyt/ tot uwe
Ma. willen te boven gaen: Het welcke wy hier mede uwe Ma. voor Godt Almach-
tich belooven ende ſweeren / willende dat Godt onſer zielen alſo genadich zy/als wy
dit van gantſcher herten meynen.

Begeerende dat deſe onſe verclaringe eñ Eedt/by alle Coningen/ Potentatẽ/Vor-
ſten ende Natien vercondiget ende gepubliceert werde / op dat een yegelijc wete/dat
wy onſen Coninck geenſins rebel noch wederſpannich zijn: Het welcke wy oot van
onſe Voorvaderen noyt geleert en hebben/ maer dat wy uyt enckele noot/die ons op
het alder uyterſte was druckende / bedwongẽ zijn geweeſt de wapenẽ tegen de vyan-
den eñ miſbruyckers des Coninckl icken Naems / aen te nemen ende te gebruycken.

Biddende derhalven alle Chriſtelijcke Potentaten ende Vorſten / dat ſy haer met
een Chriſtelijck medelijden over onſen noot ende jammer laten bewegen:ende nade-
mael/wy nu genoech bedacht zijn/dat deſe onſe Supplicatie ende verclaringe / even
alſo verdruct ende achterhouden ſal worden/ghelijck alle die voorgaende/ſo dat ſy in
onſer

onser Coninckx handen niet en sal connen comen / dat sy doch willen het selve zijner Majesteyt aengeven/ende hem die selve bestellen/ op dat onse recht eenmael int licht mach comen/ende dat zyne Ma. van so veel onschuldich bloets(dat midts dese Albanische Tyrannie vergoten wort)voor Godt almachtich mach ontschuldiget werden. Dat willen wy aen allen ende eenen peghelijcken/ met ootmoedighe ghebeden aen Godt almachtich / voor hare voorspoedicheydt ende welvaerdt / t'allen tijden in alle onderdanicheydt verdienen.

FINIS.

Psalm. lxxxij.

Doet recht den ellendighen ende den weesen : ende bedient gherechticheydt den verdruckten ende den armen.

Verlost den ellendighen ende den nootdruftighen : helpetse uyt den handen der Godtloosen.

PLACCAET VAN DE STATEN GENERAEL VANDE

ghevnieerde Nederlanden, By de vvelcken, mits den redenen in't lange int selfde begrepen, men verclaert den Coninck van Spaegnien vervallẽ vande Overheyt ende heerschappie van dese voorsz Nederlanden: ende verbiet sijnen naem ende zeghel inde selve Landen meer te ghebruycken, &c.

DE Staten generael vande gheunieerde Nederlanden / Allen den gheenen die dese teghenwoordighe sullen sien ofte hooren lesen/ saluyt. Alsoo een yeghelijck kennelijck is / dat een Prince vanden Lande van Godt ghestelt is / hooft over sijne Ondersaten / om de selve te bewaren ende beschermen van alle onghelijck / overlast ende ghewelt / ghelijck een Herder tot bewaernisse van sijne Schapen: Ende dat d'Ondersaten niet en zijn van Godt gheschapen tot behoef vanden Prince / om hem in alles wat hy beveelt / weder het goddelick oft ongoddelic/recht oft onrecht is/onderdanich te wesen / ende als slaven te dienen: maer den Prince om d'Ondersaten wille / sonder de welcke hy egheen Prince en is/om de selve met recht ende redene te regeeren/ende voor te staen / ende lief te hebben als een Vader sijne kinderen / ende een Herder sijne Schapen / die sijn lijf ende leven set om de selve te bewaren. Ende soo wanneer hy sulcx niet en doet/ maer in stede van sijne Ondersaten te beschermen / de selve soeckt te verdrucken/ t'overlasten/heure oude vrijheyt/privilegien / ende oude hercomen te benemen/ende heur te ghebieden ende ghebruycken als slaven / moet ghehouden worden niet als Prince / maer als een Tyran / ende voor sulcx nae recht ende redene mach ten minsten van syne Ondersaten / besondere by deliberatie van de Staten vanden Lande / voor egheen Prince meer bekent / maer verlaten / ende een ander in sijn stede tot beschermenisse van henlieden/voor overhooft / sonder misbruycken / ghecosen werden: Te meer / soo wanneer d'Ondersaten met ootmoedighe verthooninghe niet en hebben heuren voorsz Prince connen vermorwen / noch van sijn tyrannich opset ghekeeren / ende alsoo egheen ander middel en hebben om heure eyghene / heurer Huysvrouwen / Kinderen ende naecomelinghen aengheboren vrijheyt/ (daer sy nae de Wet der natueren goet ende bloet schuldich zijn voor op te setten) te bewaren ende beschermen / ghelijck tot diversche reysen wt ghelijcke oorsaecken in diversche Landen / ende tot diversche tijden gheschiet / ende d'exempelen ghenoech bekent zijn: T'welck principalick in dese voorsz Landen behoort plaetse te hebben / ende stadt te grijpen / die van allen tijden zijn gheregheert gheweest / ende hebben oock moeten gheregheert worden / naevolghende den Eedt by heure Princen t'heuren aencome ghedaen / nae wtwijsen heurer privilegien/ costumen / ende ouden hercomen: hebbende oock meest alle de voorsz Landen haren Prince ontfanghen op conditien / contrackten / ende accoorden / ende welcke brekende / oock nae recht den Prince vande Heerschappije vanden Lande is vervallen. Nu ist alsoo / dat den Coninck van Spaegnien / naer het over-

tijden van hoogher memorie Keyser Kaerle de vijfde / van wien hy alle dese Nederlanden ontfanghen hadde / verghetende de diensten die soo sijn Heer Vader / als hy / van dese Landen ende Ondersaten der selver hadden ontfanghen / deur de welcke besondere de Coninck van Spangien soo loffelicke victorien teghens sijne vyanden vercreghen hadde / dat sijnen Naem ende Macht alle de Werelt deur vernaemt ende ontsien wert : verghetende oock de vermaninghe die de voorsz Keyserlicke Majesteyt hem t'anderen tijden ter contrarien hadde ghedaen / heeft dien vanden Rade van Spaegnien (neffens hem wesende) die deur dien sy in dese Landen en vermochten egheen bevel te hebben te gouverneren / oft de principale Staten te bedienen / ghelijck sy in de Coninckrijcken van Napels / Sicilien / tot Milanen / in Indien ende ander plaetsen / onder des Conincks ghewelt wesende / deden / kennende den meestendeel van hen den Rijckdom ende Macht der selver / hadden eenen nijdt teghens dese voorschreven Landen / ende de vrijheydt der selver / in hen herte ghenomen / ghehoor ende gheloof ghegheven / den welcken Raedt van Spaegnien / oft eenighe van de principale van dien / den voorschreven Coninck tot diversche reysen voor ooghen ghehouden hebben / dat voor sijn reputatie ende Majesteyt beter was dese voorschreven Landen van nieuws te conquesteren / om daer over vrijelick ende absolutelick te moghen bevelen / (t'welck is tyranniseren nae sijn believte) dan onder alsulcken conditien ende restrictien (als hy hadde int overnemen vande Heerschappije vande selve Landen moeten zweeren) die te regheeren. Welcke volghende den Coninck / zedert alle middelen ghesocht heeft dese voorsz Landen te brenghen uyt hare oude vrijheydt in een slavernije onder t' Gouvernement vande Spaegniaerden : hebbende eerst / onder t' decksel vande Religie / willen inde principaelste ende machtichste Steden stellen nieuwe Bisschoppen / de selve beghiftende ende doterende met toevoeginghe ende incorporatie vande rijckste Abdijen / ende hen by settende neghen Canonicken / die souden wesen van sijnen Raede / waer af de drie souden besonderen last hebben over d'Inquisitie / door de welcke incorporatie de selve Bisschoppen (die souden moghen gheweest hebben soo wel vreemdelinghen als ingheborene) souden hebben gehadt d'eerste plaetsen ende voysen inde vergaderinghe vande Staten vande voorsz Landen / ende gheweest sijne creatueren / staende tot sijnen bevele ende devotie : Ende deur de voorsz toeghevoechde Canonicken de Spaensche Inquisitie ingebrocht / de welcke in dese Landen altijdt soo schrickelick ende odieus / als de uterste slavernije selve / gheweest is / soo een yeghelick is kennelick : Soo dat de voorsz Keyserlicke Majesteyt de selve t'anderen tijden den Landen voorgheslaghen hebbende / deur die Remonstrantie diemen aen sijne Majesteyt daer teghens ghedaen heeft / (thoonende d'affectie die hy sijne Ondersaten was toedraghende) die heeft laten varen : Maer niet teghenstaende diversche Remonstrantien / soo by particuliere Steden ende Provintien / als oock van eenighe principale Heeren vanden Lande / namentlijck den Heere van Montiny / ende den Grave van Egmondt / tot dien eynde by consente vande Hertoghinne van Parma / doen ter tijdt Regente over de selve Landen / by advijse vanden Rade van State ende ghengeraliteyt nae Spaegnien tot distincte reysen ghesonden / mondelinghe ghedaen : ende dat oock den voorsz Coninck van Spaegnien de selve mondelinghe goede hoope hadde ghegheven / van / naevolghende haer versoeck / daer inne te versien / heeft ter contrarien corts daer naer by brieven scherpelick bevolen de voorsz Bisschoppen op

sijn in-

sijn indignatie / terstondt t'ontfanghen / ende te stellen inde possessie van heure Bisdommen / ende gheincorpereerde Abdijen : de Inquisitie te werck te stellen daerse te vooren was / ende d'ordonnantie van het Concilie van Trenten (die in vele poincten contrarieerden de Privilegien vande voorsz Landen) t'achtervolghen. T'welck ghecomen zijnde ter ooren vande Ghemeynte) heeft met redenen oorsaecke ghegheven van een groote beroerte onder haer / ende eenen aftreck van de goede affectie / die sy / als goede Ondersaten / den voorsz Coninck van Spaegnien ende sijne Voorsaten altijdt toeghedraghen hadden / besonder aenmerckende dat hy niet alleenlick en sochte te tyranniseren over hunne persoonen ende goet / maer oock over heure conscientien / waer van sy verstonden niemandt / dan aen Godt alleene / ghehouden te wesen rekeninghe te gheven oft te verantwoorden: Waer deur eñ wt medelijden van de voorsz Ghemeynte de principaelste vanden Adel vanden Lande hebben inden Jare 1566. seker Remonstrantie overgheghheven / versoeckende dat / om de Ghemeynte te stillen / ende alle oproer te verhoeden / sijne Majesteyt soude de voorschreven poincten / ende besonder nopende de rigoureuse ondersoeckinghe ende straffe over de Religie willen versoeten / daer inne thoonende de liefde ende affectie die hy tot sijne Ondersaten / als een goedertieren Prince was draghende. Ende om t'selfde al naerder ende met meerder authoriteydt den voorschreven Coninck van Spaegnien te kennen te gheven / ende te verthoonen hoe nootelick het was voor het Landts welvaren / ende om t'selfde te houden in ruste / sulcke nieuwicheden af te doen / ende het rigeur vande contraventie vanden Placcate op de saecken vander Religien ghemaeckt / te versoeten / ter begheerte vande voorsz Gouvernante / Rade van State / ende vande Staten Generael van alle de Landen / als Ghesanten zijn nae Spaegnien ghesschickt gheweest den Marckgrave van Berghen / ende den voorschreven Heere van Montigny : in stede van de welcke ghehoor te gheven / ende te versiene op de inconvenienten diemen voorghehouden hadde (die midts het wtstel van daer inne in tijdts te remedieren soo den noot wt heyschte / alreede onder de Ghemeynte meest in alle de Landen begonst waren hen t'openbaren) heeft deur opruyen vanden voorschreven Spaenschen Raedt / de persoonen / de voorsz Remonstrantie ghedaen hebbende / doen verclaren rebel / ende schuldich van het crhm van Lesæ Majestatis, ende alsoo strafbaer in lyf ende goet: Hebbende daer en boven de voorsz Heeren Ghesanten naemaels (meynende dese voorsz Landen deur t'ghewelt vanden Hertoch van Alve gheheelick ghebrocht te hebben onder sijn subjectie ende tyrannie) teghens alle ghemeyne rechten / oock onder de wreetste ende tyrannichste Princen altijdt onverbrekelick onderhouden / doen vanghen / dooden / ende heure goeden confisqueren. Ende al wast alsoo dat meest de beroerte in dese voorsz Landen deur toedoen vande voorsz Regente ende heure adherenten int voorschreven Jaer 1566. opghestaen / was ghestist / ende veele die de vryheydt des Landts voorstonden / verjaecht / ende d'andere verdruckt ende t'onder ghebrocht / soo dat den Coninck egheen oorsaecke ter Werelt meer en hadde / om de voorsz Landen met ghewelt ende Wapenen t'overvallen: nochtans om sulcken oorsaecke die den voorseyden Spaenschen Raedt langhen tijdt ghesocht ende verwacht hadde (soo opentlick de opghehouden ende gheintercipieerde brieven van den Ambassadeur van Spaegnien Alana / in Vranckrijck weesende / aen de Hertoghinne van Parma doen ter tijdt gheschreven dat wtwijsden) om te niete moghen doen alle des Landts Privilegien / dat nae

heuren wille by Spaigniaerden tyrannichlijck te moghen gouverneren als de Indien/ende nieuwe geconquesteerde Landen. Heeft deur ingheven ende raet vande selve Spaigniaerden/ (thoonende de cleyne affectie die hy zijnen goeden ondersatē was toedraghende/contrarie van t'ghene hy heur/als heur Prince/beschermer/ende goet herder schuldich was te doen) nae dese Landen/om de selve t'overvallen / gheschickt met groote heyrcracht den Hertoch van Alva / vermaert van strafheyt ende crudeliteyt/een vande principale vyanden vande selve Landen/verselschapt/om als Raden neffens hem te wesen/met persoonen van ghelijcke natuere ende humeuren. Ende al wast soo dat hy hier inde Landen sonder slach oft stoot is gecomen / ende met alle reverentie ende eere is ontfanghen vande arme inghesetene / die niet en verwachten dan alle goedertierenheyt ende clementie / ghelijck den Coninck hen dickwils met zijne brieven ghevepnsdelijck hadden toegeseyt: Jae dat hy selfs van meyninge was te comen in persoone/om in als tot ghenoeghe van eenen yegelijcken ordre te stellen: hebbende oock ten tijden van het vertreck van den Hertoghe van Alve nae dese Landen een vlote van Schepen in Spaignien / om hem te voeren / ende een in Zeelant om hem teghens te comen / tot grooten excessiven coste vanden Lande doen toereeden/om zijne voorsz. ondersaten t'abuseren ende te beter in't net te brengen: Heeft niet te min den voorsz Hertoghe van Alve terstont naer zijn compste / wesende een vreemdelinck / ende niet van den bloede vanden voorsz Coninck verclaert ghehadt commissie vanden Coninck te hebben van opperste Capiteyn ende corts daer naer van Gouverneur generael vanden Lande / teghens de privilegien ende oude hercomen desselfs. Ende openbarende ghenoegh zijn voornemen / heeft terstont de principale Steden ende Sloten met volcke beset/Casteelen ende stercxten inde principaelste ende machtichste Steden/om die te houden in subjectie/opgherecht de principaelste Heeren / onder t'decksel van heuren raet van doen te hebben / ende te willen employeren inden dienst vanden Lande/wt last vanden Coninck vriendelijck ontboden: die hem ghehoor ghegeven hebben / doen vanghen/teghens de previlegien uyt Brabant/daerse ghevanghen waren/gevoert/voor hem selven(niet wesende heuren competenten rechter)doen betichten:ten lesten/sonder hen volcomelijc te hooren/ter doot veroordeelt/ende openbaerlijck ende schandelijck doen dooden: D'andere/beter kennisse vande geveynstheyt der Spaigniaerden hebbende/hun wten Lande houdende/ verclaert verbeurt te hebben lijf ende goet/voor sulcks hun goet aenveert/ ende gheconfisqueert / om dat de voorsz. arme inghesetenen hun niet en souden / t'ware met heure stercxten/oft Princen die heure vrijheyt souden moghen voorstaen/ connen oft mogen tegens t's Paus ghewelt behelpen: Behalvens noch ontallijcke andere Edelmans ende treffelicke Borghers / die hy soo om den hals ghebrocht / als verjaeght heeft/om hunne goeden te confisqueren. De reste vande goede inghesetene/boven den overlast die sy aen heur wijfs/kinderen ende goeden leden/deur gemeyne Spaensche Soldaten/t'heuren huyse in garnisoen liggende/travaillerende met so vele diversche schattinghe/soo mits heur bedwinghende tot gheldinghe tot de bouwinge van nieuwe Casteelen ende fortificatie van de Steden tot heure eyghen verdruckinghe / als met opbrenghen van honderste/ende twintichste/ende thiende penninghen/tot betalinghe vanden Crijghslieden/soo by hen mede gebracht/ als die hy hier te Lande oplichte/om t'employeren teghens heur mede Lantsaten/ende de ghene die het Lants vrijheyt met perijckel van heuren lijve aventuerden voor te staene / op dat de voorsz ondersaten verarmt wesende egeen middel ter werelt en soude over blijven om zijn voornemen te beletten/ende d'instrucktie hem in Spaignien gegeven/van het Lant

te track-

te tracteren als van nieuws geconquesteert/te beter te volbrengẽ. Tot welcken eyn-
de hy oock begonst heeft inde principale plaetsen d'ordre van Justitie nae de manie-
re van Spaignien (directelick teghens die previlegien vanden Lande) te veranderẽ/
nieuwe Raden te stellen/ende ten lesten/wesende buyten alle vreese / soo hem dochte/
eenen thienden penninck fortselick willen oprechten op de coopmanschappen ende
hant wercken / tot gantsche verderffenisse vanden Lande / gheheelick op de voorsz
coopmanschap ende hantwerck staende / niet tegenstaende menichvuldighe remon-
strantien by elck Landt int particulier/ ende oock by allegader in't generael hem ter
contrarien gedaen: het welck hy oock met ghewelt soude volbracht hebben/ten ware
geweest dat deur toedoen van mijnen Heere den Prince van Orangien eñ diversche
Edelmans/ ende andere goede ingheborene / byden voorschreven Hertogh van Alve
uyt den Lande ghebannen / zijne Vorstelijcke Ghenade volghende / ende meest in
haren dienst wesende / eñ andere ingesetene wel geaffectioneerde tot de vryheyt van
het voorsz Vaderlant/Hollant ende Zeelant corts daer naer niet meest en haddẽ hem
afgevallen/ende hun begeven onder de bescherminge vande voorsz Heere Prince/te-
gens de welcke twee Landen den voorsz Hertoghe van Alve duerende zijn Gouver-
nement/ende daer naer den grooten Commandeur/(die naer den voorsz Hertogh van
Alve/niet om te verbeteren/ maer om den selven voet van tyrannie by bedecter mid-
delen te vervolgen/den voorsz Coninck van Spaignien hier te lande geschict hadde)
hebben d'andere landen die sy met heure garnisoenen ende opgerechte Casteelen hie-
len inde Spaensche subjectie/bedwongen om heure persoonen ende alle heure macht
te gebruycken om die te helpen t'onderbrengen/dies niet meer de selve Landen/ die
sy tot heure assistentie/als voren employeerde/ verschoonende / dan ofts'e heur selfs
vyanden waren gheweest: latende de Spaigniaerden/onder t'decksel van Gemupti-
neert te zijne/ten aensien vanden grooten Commandeur / in de Stadt van Antwer-
pen geweldichlijck comen/daer ses weken lanck/tot laste vande Burgeren/nae hun-
ne discretie Teeren/ende daerenboven/ tot betalinge van heure geheysche Soldije/
die selve Borgeren bedwingende/binnen middelen tijden (omme van het gewelt van-
de selve Spaigniaerden ontslagen te wesen) vier hondert duysent guldenẽ op te bren-
ghen/Hebbende daer naer de voorsz Spaensche Soldaten/meerder stoutichheyt ghe-
bruyckende/hen vervoordert de Wapenen openbaerlijck tegens het Lant aen te ne-
men/meynende eerst de stadt van Bruessele inne te nemen/ende in stede van d'ordina-
rise residentie van den Prince vanden Lande/daer wesende / aldaer haren roof-nest
te houden/t'welck haer niet geluckende/hebbẽ de stadt van Aelst overweldight/daer
naer de stadt van Maestricht/eñ de voorsz stadt van Antwerpen geweldichlick over-
vallen/gesaccageert/gepilleert/gemoort/gebrant/ende soo getracteert/ dat de tyran-
nichste ende crueelste vyanden vanden Lande niet meer oft arger en souden connen
gedoen/tot onwtsprekelijcke schade/niet alleenlick vande arme ingesetene/maer ooc
van meest van allen de Natien vander werelt/die aldaer hadden haer coopmanschap
ende gelt. Eñ niet tegenstaende dat de voorsz Spaigniaerden / byden Rade van Sta-
te (byden welcken doen ter tijt/ mits de doot vanden voorsz grooten Commandeur te
voren geschiet/het gouvernement vanden Lande/ was wt laste ende commissie van-
den voorsz Coninck van Spaignien aenveert) ten by-zijne van Hieronimo de Rhoda/
om heur overlast / fortse ende gewelt t'welck sy deden verclaert eñ gecondicht waren
voor vyanden vanden Lande/heeft den selven Rhoda/wt zijne authoriteyt (oft/soo't
te presumeren is/wt crachte van seker secrete Instructie die hy van Spaignien heb-
ben mochte) aengenomen hooft te wesen vande voorsz Spaigniaerden ende heure ad-
herenten:

herenten eñ (sonder aensien vanden voorsz Raet van Staten) te gebruycken den naem
eñ authoriteyt vanden Coninc/te conterfeyten zijnen zegel / hem openbaerlic te dra-
gen als Gouverneur eñ Lietenant vanden Coninc: waer deur de Staten zijn geoor-
saect gheweest ten seluen tijde met mijnen voorsz. Heere den Prince eñ de Staten van
Hollant eñ Zeelant t'accorderẽ: welc accoort byden voorsz Raede van State/als wet-
tige Gouverneurs vanden Lande is geapprobeert eñ goet gevonden geweest/om ge-
lijckerhant eñ eendrachtelic de Spaigniaerden/des gemeynẽ Lants vyandẽ / te mo-
gen aenuechten/eñ uyt den Lande verdrijuẽ: niet latende nochtans/ als goede onder-
saten / binnen middelen tijden by diversche ootmoedige remonstrantien neffens den
voorsz Coninc van Spaignien/met alder vliet/ eñ alle bequame middelen mogelick
wesende/te vervolgen eñ biddẽ dat den Coninc/ooge eñ regardt nemende op de trou-
blen eñ inconveniente/dier alreede in dese Landen geschiet waren/eñ noch apparen-
telic stonden te geschieden/soude willen de Spaigniaerden doen vertrecken wtẽ Lan-
de/eñ straffen de gene die oorsake geweest hadden van het saccageren eñ bederuẽ van
zijne principale steden/eñ andere onuytsprekeliche ouerlasten die zijne arme ondersa-
ten geleden hadden tot een vertroostinge vande gene dien t'overcomẽ was/eñ tot een
exempel van andere: Maer den Coninc/al wast dat hy met woordẽ hem geliet/of het
tegens zijnen dancke eñ wille t'selfde geschiet was/eñ dat hy van meyninghe was te
straffen de hoofden daer af/ eñ voortane op de ruste vandẽ Lande met alle goedertie-
renheyt (als een Prince toebehoort) te willen ordre stellen/heeft nochtans niet alleen-
lick egeene Justitie oft straffe over de selue doen doen / maer ter contrarien genoegh
metter daet blyckende / dat met zijnen consente eñ voorgaenden Raede van Spaig-
nien al geschiet was/is by opghehouden brieuen corts daer naer bevonden / dat aen
Roda eñ andere Capiteynen (oorsake van t'voorsz quaet) byden Coninc selue geschre-
uen wort/dat hy niet alleẽlijc heur feyt goet vont/ maer heur daer af prees eñ beloef-
de te recompenseren besonder den voorsz Roda/als hem gedaen hebbende eenen son-
derlingen dienst gelijc hy hem ooc tot zijner wedercomste in Spaigniẽ/eñ alle andere
(zijne dienaers vande voorsz tyrannie in dese Landen geweest hebbende) metter daet
heeft bewesen. Heeft ooc ten seluen tijde (meynende des te meer d'oogen vande onder-
saten te verblinden) den Coninck in dese Landen gesonden voor Gouverneur zijnen
Bastaert-Broeder Don Johan van Oistenrijck/ als wesende van zijnen bloede / die
welcke onder t'decsel van goet te vinden eñ t'approberen d'accord tot Gent gemaect/
het toeseggen vande Staten voor te staene/de Spaigniaerden te doen vertrecken/eñ
d'auteurs van de gewelden eñ desordren in dese voorsz Landen geschiet te doen straf-
fen/eñ ordre op de gemeyne ruste vanden Lande eñ heur oude vrijheyt te stellẽ/sochte
de voorsz Staten te scheyden/eñ deen Lant voor dander naer t'onder te brengen/ soo
corts daer naer door de gehengenisse Gods (vyant van alle tyrannie) ontdect is/door
opgehouden eñ geintercipieerde brieuen daer by bleeck dat hy vanden Coninck last
hadde om hem te reguleren na de Instructie eñ bescheet dat hem Roda soude geven/
tot meerder ghedeynistheyt verbiedende datse malcanderen niet en souden sien oft
spreken/eñ dat hy hem soude neffens de principaele Heeren minlic dragen/eñ de selue
wennen / totter tijt toe dat hy deur heure middel eñ assistentie soude mogen Hollant
eñ Zeelant in zijn gewelt crijgen / om dan voorts metten anderen te doen nae zijnen
wille. Gelijc ooc Don Johan/niet tegenstaende hy de pacificatie van Gent/ eñ seker
accoort tusschen hem eñ de Staten van alle de Landen doen gemaect/hadde solemp-
nelic in presentie van alle de voorsz Statẽ belooft eñ gesworẽ t'onderhouden/contra-
rie van dien alle middelen sochte om de Duytsche Soldaten / die doen ter tijt alle de

principaelste

Principaelste stercten eñ steden haddẽ in bewaernissen/deur middel van hunne Colon-
nellen/die hy hadde tot zijnen wille eñ devotie/met groote belosten te winnen/ eñ soo
de selue stercten eñ steden te crijgẽ in zijn gewelt/gelijc hy den meestendeel alreede ge-
wonnen hadde/eñ de plaetsen hiel voor hem toegedaen/om deur dien middel de gene
die hen t'soecken souden willen maken/om den voorsz Heer Prince / eñ die van Hol-
lant eñ Zeelant oorloge te helpen aendoen feytelic daer toe te bedwingen/eñ also een
straffer eñ crueelder inlantsche oorloge te verwerkẽ / dan opt te voren hadde geweest:
Twelc (gelijc tgene dat geueynsdelic eñ tegens de meyninge wtwendichlic gehandelt
wort/niet lange en can bedect blijuen) wtbrekende eer hy volcomelic zijne intentie ge-
effectueert hadde/heeft tselue nae zijn voornemen niet connen volbrengẽ/maer noch-
tans een nieuwe oorloge in stede van vrede (daer hy hem tzijner coemste af vanteerde)
verweckt/noch jegenwoordelic duerende. Alle twelc ons meer dan genoech wettighe
oorsake gegeuen heeft om den Coninc van Spaignien te verlatẽ/eñ een ander mach-
tich eñ goedertieren Prince/om de voorsz Landen te helpen beschermen ende voor te
staen/te versoecken/Te meer dat in alsulcken desordre eñ ouerlast de Landen bat dan
twintich jaren van heuren Coninc zijn verlatẽ geweest/eñ getracteert niet als onder-
saten maer als vyanden/ heur soeckende heur eyghen Heer met cracht van wapenen
tonder te brengen. Hebbende oock naer de aflijuichèyt van Don Johan deur den Ba-
ron van Selle onder tdecksel van eenige bequame middelẽ van accoorde voor te hou-
dene genoegh verclaert de Pacificatie van Gent die Don Johan wt zijnen naem be-
sworen hadde niet te willen aduoyeren/eñ also dagelicx swaerder conditiẽ voorgesla-
gen. Dien niet tegenstaende hebben niet willen laten by schriftelijcke eñ ootmoedige
Remonstrantien met intercessie vande principaelste Princen van Kerstenrijc sonder
ophouden te versoecken met den voorsz Coninc te reconcilieren eñ accorderen: hebbẽ-
de oock lestmael lange tijt onse Gesanten gehadt tot Colen/hopende aldaer/ deur tus-
schen-spreken vande Keyserlicke Majesteyt/eñ de Keurvorstẽ/die daer mede gemoeyt
waren/te verkrijgen eenen verseckerden peys/met eenige gracelicke vryheyt / beson-
dere vander Religie (de conscientie eñ Godt principalic raeckende/) maer hebben by
experientie beuonden/dat wy met de selue Remonstrantien ende handelingen niet en
consten yet vanden Coninc verwervẽ/maer dat de selue handelingen eñ communica-
tien alleenlick voorgeslagen werden/eñ dienden /om de Landen onderlinge twistich
te maken/ eñ te doen scheyden deen van den anderen om des te gheuoechelicker deen
voor eñ dander naer tonder te brengen eñ heur eerste voornemen nu met alder rigeur
tegens haer te werc te stellen: twelck naederhant wel openbaerlick gebleken is by se-
ker Placcaet van proscriptien byden Coninck laten uytgaen / byden welcken wy eñ
alle de Officieren eñ Inghesetene vande voorsz geunieerde Landen/ eñ heure partije
volghende (om ons tot meerder desperatie te brengen/alomme odieus te makene/ de
trafficque ende handelinghe te belettene) verclaert worden voor Rebellen / ende als
sulcx verbeurt te hebben lijf ende goet : Settende daer en bouen op het lijf vanden
voorsz Heer Prince groote sommen van penninghen: soo dat wy gantschelick van alle
middele van reconciliatie wanhopende / ende oock van alle andere remedie ende se-
cours verlaten wesende/hebben/volghende de wet der natueren / tot beschermenisse
ende bewaernisse van onsen ende den anderen Lantsaten rechten/ priuilegien / ende
hercomen/ende vrijheden van ons Vaderlant/van het leuen ende eere van onse huys-
vrouwen kinderen/ende nacomelinghen / op datse niet en souden vallen inde slauer-
nije vande Spaigniaerden/verlatende met rechte den Coninc van Spaignien andere
middelen bedwongen geweest voor te wenden/die wy tot onse meeste verseckeringhe/
bewaer-

bewaerniſſe van onſe rechten/ privilegien/ende vrijheden voorſz / hebben te raede ghevonden. DOEN TE VVETENE, dat wy t'gene voorſz overgemerct/ ende door den uterſten noot als voore/ghedronghen zijnde/by ghemeynen accoorde/ deliberatie ende overdraghe den Coninck van Spaegnien verclaert hebben / ende verclaren mits deſen / ipſo Iure, vervallen van ſijne Heerſchappije/ gerechticheyt/ ende erffeniſſe vande voorſz Landen : ende voortaene van egheene meyninge te ſijne den ſelven te kennen in eenighe ſaecken/ den Prince/ ſijne Hoocheyt/ Juriſdictie/ẽ Domeynen van deſe voorſz Landen raeckende / ſijnen naem als Overheer meer te ghebruycken / oft by yemanden toelaten ghebruyckt te worden. Verclarende oock dien volghende alle Officiers/Juſticiers/Smale Heeren/Vaſſalen/ende alle andere Ingeſetene vanden voorſz Lande/van wat conditie oft qualiteyt die zijn/voortaene ontſlaghen vanden Eede die ſy den Coninck van Spaegnien / als Heere van deſe voorſz Landen gheweeſt hebbende / moghen eenichſins ghedaen hebben/ oft in hem ghehouden weſen. Ende ghemerckt wt oorſaecken voorſz den meeſtendeel vande gheunieerde Landen/by ghemeynen accoorde ende conſente van heure Leden / hebben hun begheven ghehadt onder de Heerſchappie ende Gouvernemente vanden doorluchtighen Prince den Hertogh van Anjou / op ſeker conditien ende poincten met ſijne Hoocheyt aenghegaen ende ghesloten : dat oock de doorluchticheyt vanden Eertzhertogh Matthias het Gouvernement generael vanden Lande in onſe handen heeft ghereſigneert / ende by ons is gheaccepteert gheweeſt. Ordonneren ende bevelen allen Juſticiers/Officiers/ ende andere die t'ſelfde eenichſins aengaen ende raken mach/dat ſy voortaene den naem/titele/groote ende cleyne zeghelen/contrezeghelen/ende cachetten vanden Coninck van Spaegnien verlaten / ende niet meer en ghebruycken : Ende dat in plaetſe van dien / ſoo langhe de Hoocheyt vanden voorſz Hertogh van Anjou / om nootelicke affairen het welvaren van deſe voorſz Landen rakende / noch van hier abſent is (voor ſoo vele de Landen met de Hoocheyt vanden voorſz Hertogh van Anjou ghecontrackteert hebbende aengaet) ende anderſins d'andere by maniere van vooraet ende proviſie ſullen aennemen ende ghebruycken den tijtele ende naem van t'Hooft ende Landtraet. Ende middelertijt dat t'ſelfde Hooft ende Raeden volcomelick ende dadelick ghenoemt / beſchreven / ende in oeffeninghe van hemen ſtaet ghetreden ſullen zijn / onſen voorſz name. Welverſtaende datmen in Hollandt ende Zeelandt ſal ghebruycken den naem van hoogh gheboren Vorſt den Prince van Oraengien ende de Staten vanden ſelven Landen/totter tijdt toe den voorſz Landtraet datelick ſal ingheſtelt weſen / en ſullen hun alſdan reguleren achtervolghende de conſenten by hunlieden op de Inſtructie vanden Landtraet ende contrackt met ſijne Hoocheyt aengegaen. Ende in plaetſe van des voorſz Coninex zeghelen/men voortaene ghebruycken ſal onſen grooten zeghel/ contrezeghel/ ende cachetten/in ſaecken raeckende de ghemeyne regeringhe / daer toe den Landtraedt volghende heure Inſtructie ſal gheauthoriſeert weſen : maer in ſaecken/raeckende politie / adminiſtratie van Juſtitie / ende andere particuliere in elck Landt beſondere / ſal ghebruyckt worden byde Provinciale ende andere Raden den naem ende tijtele ende zeghel vanden Lande reſpectivelick daer t'ſelfde valt te doene / ſonder ander : al op de pene van nulliteyt vande brieven / beſcheeden oft depeſchen/die contrarie van t'ghene voorſz is/ ghedaen oft gheſegelt ſullen weſen. Ende tot beter ende ſekerder volcominghe ende effectuatie van t'ghene voorſz is/hebben gheordonneert ende bevolen / ordonneren ende bevelen mits deſen / dat alle des Coninex van Spaegnien Zeghelen/in deſe voorſz gheunieerde Landen weſende / terſtont nae de

publicatie

publicatie van deſen/ghebrocht ſullen moeten worden in handen van de Staten van elcke vande voorſz Landen reſpectiuelick/oft den genen die daer toe byde ſelue Staten ſpecialick ſullen weſen ghecommitteert ende geauthoriſeert / op pene van arbitrale correctie. Ordonneren ende beuelen daerenbouen / dat voortaene in egheenderhande munte vande voorſz gheunieerde Landen ſal gheſlaghen worden den naem / titele/oft Wapenen van den voorſz Coninck van Spaignien / maer alſulcken ſlach ende forme als gheordonneert ſal worden tot eenen nieuwen gouden ende ſilueren penninck met zijne ghedeelten. Ordonneren ende beuelen inſghelijcks den Preſident ende andere Heeren vanden Secreten Rade mitſgaders alle andere Cãſelers/ Preſidenten/ende Heeren vande Raden prouinciael / ende alle die Preſidenten oft eerſte Rekenmeeſters/ende andere van alle de Rekenkameren inde voorſz Landen reſpectiue weſende/ende alle andere Officiers ende Juſticiers/dat ſy (als heur voortaene ontſlaghen houdende vanden eedt die ſy den Coninc van Spaignien hebben reſpectivelick naer luyt heurer commiſſien ghedaen) ſchuldich ende ghehouden ſullen weſen in handen vanden Staten s'Lants daer onder ſy reſpectiue reſorteren/oft heure ſpeciale gecommitteerde/te doen eenen nieuwen eedt/ daer mede ſy ons ſweeren getrouwichept teghens den Coninck van Spaignien/ ende allen zijne aenhanghers/al naervolghende het formulair daer op byde generale Staten gheraempt. Ende ſalmen den voorſz Raeden / Juſticiers ende Officiers gheſeten onder de Landen (met de Hoocheyt vanden Hertogh van Anjou ghecontracteert hebbende van onſent weghen) gheven Acte van continuatie in hunne Offitien/ ende dat by maniere van provisie totter aencompſte toe vã zijne voorſz Hoocheyt/ in plaetſe vã nieuwe commiſſie inhoudende caſſatie van heure voorgaende: Ende de voorſz Raeden/ Juſticiers ende Officiers gheſeten inden landen met zijne voorſeyde Hoocheyt niet ghecontracteert hebbende/nieuwe commiſſien onder onſen naem ende zeghel: ten ware nochtans dat d'impetranten van heure voorſz eerſte commiſſien wederſproken ende achterhaelt werden van contrauentie der priuilegien des Landts / onbehoorlickheyt oft ander dierghelijcke ſaecken. Ontbieden voorts den Preſident ẽ luyden vanden Secreten Raede/Cancelier vanden Hertoghdomme van Brabant/mitſgaders den Cantſelier vanden Furſtendomme Gelre / ende Graefſchap Zutphen / Preſident ende luyden vanden Raede in Hollant/ Rentmeeſteren oft de Hooghe Officieren van Beoiſt ende Beweſterſchelt van Zeelant/Preſident ende Raede in Vrieſlaent/den Schoutet van Mechelen / Preſident ende luyden vanden Raede van Vtrecht / ende allen anderen Juſticieren ende Officieren wien dat aengaen mach / heuren Stedehouderen / ende eenen yeghelicken van henlieden beſondere ſoo hem toebehooren ſal/ dat ſy deſe onſe Ordonnantie condighen ende wtroepen ouer alle den bedrijue van heure Juriſdictie / ende daerinnen is ghewoonlick publicatie ende uptroepinghe te doene / ſoo dat niemant des cauſe van ignorantie pretenderen en mach: Ende de ſelue Ordonnantie doen onderhouden ende achtervolgheu onverbrekelick / ende ſonder infractie / daer toe rigoureuſelijck bedwingende die ouertreders inder manieren voorſz ſonder verdrach oft diſſimulatie / Want wy tot weluaren vanden Lande alſoo hebben beuonden te behooren. Ende van des te doene/ende wes daer aen cleeft / gheuen wy u ende elcken van u die't aengaen mach/volcomen macht/ authoriteyt ende ſonderlinge beuel. Des t'oorconde hebben wy onſen zeghel hier aen doen hanghen. Ghegheuen in onſe vergaderinge in s'Graven-Hage/den ſeſſentwintichſten Julij. M.D.LXXXI.

Op de plijcke ſtont gheſchreven,

Ter ordonnantie vande voornoemde Staten.

Ende gheteeckent.

J. van Aſſeliers.

DISCOVRS BY FORME

VAN REMONSTRANTIE: VERVATENDE DE NOOTSAECKELICKHEYDT VANDE OOST-INDISCHE NAVIGATIE.

IDer een moet toestaen ende bekennen / datter onder de ontdeckte ende bekende deelen vanden gantschen Cloot des Aertbodems/geene rijcker noch costelijcker waren ende coopmanschappen en vallen/als inde Oost-Indische quartieren / noch nergens in meerder overvloet/ende tot minderen prijse te becomen en zijn / als inde selve. Want / sonder te spreken vande groote menichte van rauwe ende gheverwede zijde / Item Fluweelen/ Damasten/ Armozijnen/ Cartheecken/ Lamphersen/ ende dierghelijcken meer/ die in groote abondantie in verschepden quartieren van China te becomen zijn : behalven de notable partijen van Gout die aldaer met redelijcke winst jeghens Silver ghetorqueert can werden: ende dit al boven de ontallijcke menichte van Porselepnen ende andere soorten duysent-derley van costelijcke Meubelen ende cierlijcken Huysraet die uyt het selve Rijc van China in allen den quartieren van Oost-India ghetransporteert ende meest teghens Silver / Elpen been / Specerijen ende eenighe andere Droguen verhandelt worden : Soo worter noch een seer groote menichte van Zijde/ Zijde-laeckenen/ende costelijcke Meubelen uyt China naer t'groote Silver-rijc Eylandt van Japan ghevoert/jeghens welcke waren by de Portugesen ende Chinesen/ jaerlijcx uyt het voorschreven Eylandt ghetrocken wort/ ontrent t'sestich duysent ponden fijn Rijaelzilver. Alle t'selve (segge ic) overslaende/sullē wy comē tot de rechte deelen van Oost-India/ mits al voorens overdenckende/ wat grooter neeringhe / rijckdom / ende welvaren/ den rijcken Zijde-handel/ (daer alle t'Landt ende goet coop / Lijf-tochtighe Steden van Italien mede beset zijn (de Italiaensche natie/buyten andere/ aengebracht heeft. Jae hier toe vele landt ende lijf-tochtighe Steden ende Dorpen/duysenden van menschen/Mans/Vrouwen/jae vele Kinderen/aende alreets cleene begintselen/van zijde handel/hier te lande te werck zijn ghebracht/die meer als aen andere/voor desen ghebruyckelijcke handt-wercken / mede hebben weten te winnen / niet alleene int bereyden van de rauwe Zijde / maer oock int aenvanghen ende maecken van verschepden nieuwe welghetrockene Manu-facturen.

Beginnende dan om de Caep de Bone Esperance/voorby gaende de Goudt-rijcke quartieren ende mijnen van Cessale/ Yvoir gevende/ de deelen van Mosambyque/de gheleghene lijftochtighe Eylanden vam Commores , ende voorts andere handelplaetsen van Pueloa, Melinde, Pate, Brave, Cumare, tot aende Cabo de Guarda Fu, passerende onvermaent/de handelinghe van verschepden Droguen/ in de stadt Aden , eñ andere plaetsen op de Roode Zee/als mede den gantschen upthouck van Arabia Felix, tot den inwijck van Sinus Persicus inclups : Mede overslaende de machtighe coopstadt Ormus aende Noortzijde van Sinus Persicus gheleghen/ alwaer een treffelijcken handel/van Peerlen/Juweelen/costelijcke Steenen/ende van alderley droguen / ende dierbare waren daghelijcx van verschepden Natien wert gedreven/ soo by middel van

Caravanen,

Caravanen, deur Persen, als mede door de traffique vande Portugesche Craecken van Goa, op Licxbona, van waer de Portugesen jaerlijcx menichte van Persische paerden/ met groote costen/ ende moeyte zijn treckende/ diese ontrent Goa aen verscheyden groote ende machtighe Oost-Indianen dier om gelt zijn vercoopende/ als zijnde alle deselve quartieren noch weynich by die van onse Landen bevaren / al hoe wel men seeckere kennisse ghenoech is hebbende vander selver gheleghentheyt / aert van volc/ ende Rijckdom in Negotien.

Comende dan eerst onder den Tropicus Cancri, vinden wy aldaer den seer bekenden Inwijck/ die t'overvloedighe lijftochtighe Landtschap van Cambaja, (tot nut ende goede gheleghentheyt vanden treffelijcken rijcken handel die aldaer gedreven wert) vanden anderen is deylende. Ende alhoewel den Portugesen/ ten weder zijdẽ/ vanden selven Inwijck wel eenighe Fortressen zijn besittende / als Diul aende Noort / ende Chaul aende Zuydt-zijde / soo en hebben de cloecksinnige Inwoonderen van de coopstadt Suratte, niet naer ghelaten/ die van onse Natie/ aldaer voor desen gheweest zijn/ vrientlijck t'ontfanghen/ met toeegginge van alle goet-willicheyt/ in't stuck van hare over rijcke negotien van fijne Lywaten / Catoene-Doecken / die aldaer dienstich voor heel Indien in overvloet vallen: Jae selfs met groote menichte / voor desen altijdt in Portugael ghevoert zijn ghewordden. Als mede den costelijcken Indigo, die aldaer in overvloet / den alder besten van gantsch Indien te becomen is. Van ghelijcken ongheworochte Catoenen/ voorts Cassamatille/ Parfuym/ Zuycker/ Gengber/ Mierabolanen/ ende meer andere specien. Alle welcken handel/ rijck/ costelijck/ ende seer treffelijck voor dese landen te speuren is: Indien men met eenich vervolgh ende aensienlijcke macht / met die van Suratte ende Cambaja, inde cleen vertoon-beginselen comt te continueren / daer toe de Natie gheduerich de Portugesen haetich / eñ om der selver heerschappie ongunstich gheweest zijnde / groote geneghentheyt betoonen te hebben/ behoorende t'selve Rijck onder den grooten Magour, wiens Zee-custen by der Portugesen Fregatten/ beset wordende/ lijt hy nochtans niet/ dat de selve de minste heerschappie te lande/ onder sijn ghebiedt souden ghebruycken. Ende soeckt derhalven alle gheleghentheyt/ by middel ende hulp van onse vlotgaende Schepen / vande quellinghe der Portugesche Fregatten op sijne custen ontledicht te werden / omme met ons eñ alle andere Natien vrije commercie eñ handelinge te mogen doen/ t'welck seer licht te weghe ghebracht can werden. Ende soo wanneer dese landen hier ende over al met den Spangiaert bevredight souden wesen / soo soude de voorschreven rijcke handelinghe van Cambaja, ons selfs toe-vloeyen / gheprefupponeert dat wy d'een d'ander gheen offencie yewers meer soude moghen aendoen: maer yegelijck sijn handelinghe onverhindert laten drijven/ met den gheenen die in Oost-India/ met yemandt van beyde de Natien als Nederlanders ende Portugesen / ofte met beyde t'samen souden willen traffiqueeren. Wat recht de vrye Nederlanden totten voorschreven ende allen anderen handel met de Coninghen ende Princen van Indien den Portugesen ende Spangiaerden niet subject zijnde/ zijn hebbende / is onnoodich met vele woorden te verhalen: Ghemerckt/ soo wy een vrye Natie bekent worden/ wy gheensins een servituyt op ons behooren te doen / die onse voor-ouderen in heel eenen anderen standt met Spangien (als wy nu doen) staende/ noyt hebbẽ willen bekennen ofte overgheven/ ende wy nu veel min als oyt behooren te doen/ gemerct / alle de Weerelt jae de ghemeene man claerlijck can mercken / datter voor de seeckerheyt der vrye Nederlandtsche t'samen verbondene Provintiens vreede boven alle confederatien ende verbintenisse van naburighe Coninghen ende Princen / gheen vaster Calomme ter

weerelt en is/als de over-rijcke treffelijcke Negotien op Oost-Indien/by middel van welcke niet alleen de Inghesetene / ende t'ghemeene landt soo can worden verrijckt/ ende in Scheepen/condtschap van alle Werelts handelinghe / ende ervarentheyt/ ẽ macht ter Zee/soo can toenemen/dat sy niet alleen gheen uyt-heemsche macht/(menschelijcker wijse) sullen hebben te vreesen/ maer oock met een ongevoelijcker wijse des versoenden Spangiaerts crachten/ die uyt de Oost/ ende West-Indische Navigatie inde lest vergangen hondert Jaren / soo groot zijn ghecommen in rijckdom ẽ vermeughen/datse niet alleen haren voorgaenden standt/ eerse de selve landen opt kendẽ/ gantsch ongelijck zijn/maer door de rijckdommen der selver ghetracht hebben te comen tot de Monarchie vande gantsche Christenheydt. Ick segghe dat sy des voorschreven Spangiaerts crachten/by middel vande voorschreven Navigatie/ soo sullen comen te enerveeren ende crachteloos te maecken/dat den Spangiaert nimmermeer sal behooren te dencken/omme jeghens de vrijheydt onses Vaderlandts / in tijden ẽ wijlen/tot sijne vergrootinghe/ende onser verdruckinghe/yet wes voor te nemen ofte te attenteeren: Daermen als nu met goede redenen / soude moghen sustineeren / dat hy alleen den Nederlandtschen vreede vordert ende voorstelt / om door dien middel van t'selve Oorlogh in sijne Oost ende West-Indische Navigatie/ weesende de eenighe steunselen van sijn groot / andersins onbeweechlijck lichaem / gheene verdere/ quetsinghe ofte inkanckeringhe / tot onderganck van t'selve te lijden: Maer veel eer sijnen Asem te verhalen/ende der vereenichde Nederlanders/ betrouwighe goet-aerdicheyt/met de loose Spaensche practijcque in trafficque / soo te bedwelmen / dat hy middelertijdt/sulcke Ordre sal comen te stellen/op de Basen ende steunsels vande onderstuttinghe sijner Monarchies / West ende Oost-Indische Navigatie / dat hy sich wel sal moghen verseeckeren / gheen verder af-breuck vande Nederlanders in dat stuck te connen lijden: Omme daer nae aen te vanghen / t'gunt hy tot uytvoeringhe van sijn voornemen / naer gheleghentheyt vanden tijdt / te rade soude moghen vinden.

Gaende voorts op langs/de Peeper-rijcke custen van Malaber, sullen wy de groote onvaste / daghelijcx Lijf-noodtdruft behoeftighe stadt Goa, als met de macht ende cracht vande Oost-Indische Portugesen beset ende beplant zijnde / voorby gaen: Als mede de Fortressen van Onor, Barcelor, ende Canonor, ende ons voeghen byden machtighen/ Ouden / dickmael met den Portugesen versoenden / onversoenlijcken Vyandt/den grooten Samorijn, Coninck van Calicout ende vande Malabaren, Onder wiens beschut d'oude verdrevene Malabaren, nu Inwoonders van't Eylandt Tremapatan, den Portugesen daghelijcx met rooven grooten af-breuck ende hinder inder selver Negotie/alle de Zee-custen langs zijn doende / als by Tractaet / tusschen hen/ ende den Admirael Steven vander Haghen/in December Anno 1605. gemaeckt/te sien is/anders niet en soeckt als eenich reedelijcke onderstant / van wel ghemanierde Schepen ende snelle vierighe coghels / spouwende Canons/omme neffens sijn groote ontallijcke menichte van Nairos ende Crijghsluyden/ hem over sijne geleedene schade aende Portugesen by alle occasie te wreecken / ende den selven (daer toe sich alle goede apparentien verthoonen) hare alderbeste Zee-havenen ende gelegentste plaetsen van Cochin af te nemen/ende met eenen/hen uyt de gantsche custe van Malabar, met hulp van sijnen ouden vriendt / den Nagour van Cambaja, te verdrijven. Die oock niet lievers en sage/ als sijnen voorverhaelde Zee-stadt Suratte, vande courssen ende roovinghe der Portugesche custen / ontledicht te siene. Wat macht te Water teghen groote welghemande ende ghemonteerde Scheepen/de Portugesen te weghe connen brenghen/

brenghen/is ten deele ghebleecken: Eerst aende Rencontre vande vijff Schepen van-
dē Admirael VVolphert Harmansse Anno 1601. mette henluydē overtaeckelde Vloot/
van Gallioenen/Galeyen ende Fusten/vanden Generael Andrea Fortado, soo voor
de stadt Bantam, als daer naer onder de Moluckse Eylanden / Welcke Portugesche
Vloot/naer merckelijcke gheledene schade/haer salveerde met vluchtich t'ontseylen/
daerse te min in vervolght wiert/ overmidts t'groot ongheval van t'bersten een der
Admirael VVolphert Harmansz. halve Canons/dat gheen cleene verhinderinge (tot
een volcomen deroute der Portugeschen Vloot)en veroorsaeckte. t'Selve can oock
afghenomen werden aende twee Schepen Zierick-zee ende Vlissinghen / die Anno
1606. de belegerde stadt van Iohor, die vande Portugesen/ met groote hoop van ver-
overinghe eenighe maenden beleghert gheweest zijnde/gheheelijck ontset wiert/ende
van alle molestie der Portugesche Schepen / ofte Armade ghevrijdt / tot groot con-
tentement / ende ghenoughen (met verbindinghe aende Nederlanders) vande voor-
schreven Coninck/die nimmermeer sal nae laten den Portugesen (daer hy oock groo-
te middelen ende gheleghentheyt toe heeft)allen afbreuck te doene/als zijnde des sel-
ves voorsaten/bdye Portugesen vande Stadt ende t'Coninckrijck van Malacca, ont-
bloot/een der welcker Coninghen bdye Portugesen inde selve Stadt/ over veel Ja-
ren/omme haere usurpatie beter te bevestighen/wreedelijck onthalst is ghewordeu/
sulcx dat aen des selffs Coninex van Iohors macht / wil ende ghenegentheyt om de
Portugesen te vermielen / niets is te twijffelen / als naer desen met Godts hulpe uyt
de verwachte ghewunschte tijdinge/vant exployt van Matelieffs vloot / op Malacca
naerder ghehoort/ende verstaen sal connen worden / de gheruchten vande bloedighe
slach ontrent Malacca ghevallen / soo wy uyt de clacht-brieven van Portugael / vant
verlies der gantscher Armade/van Goa verstaende/gheven gheene cleene Inditien/
vant verlies/der selver stadt voor de Portugesen ende hares ellendighen standts/in-
de Zuydt ende Oostersche deelen van Indien.

Keerende weder daer wy't gelaten hebben/sullen wy cortelijck overdencken / wat
harden prickel ende steeckeligen doorn/dat het is inden voet der Portugescher Traf-
fijcque/tusschen de West ende Zuydersche deelen van Indien/ een soo wel gheleghen
ende volck-rijck Eylant/ als daer is t'Eylant van Seylon tot vyant te hebben. Ghe-
merckt alle jaere rijcke Schepen/soo vande Cust van Narsinga, Choromandel, Benga-
la, Malacca, Molucques(sooser yets hadden)als de rijcke Craecken van China, in Ma-
lacca, niet ontladen zijnde / dicht om den houck ende int ghesicht ghenoech des selven
Eylants hare coursen/om wel verkendt te zijn/ghenootsaeckt zijn te nemen. Waer sy
gheen cleene schade alreede geleden hebben/sulcx t'selve Eylant/haer een rechte hin-
der-plaetse is/tot bespiedinghe ende ontdeckinge harer gheladene Schepen/ als aen
de rijcke Craecke/by d'Engelsche eñ Moucherons Schepen Anno 1602. ghenomen/
ende andere Schepen/sedert by de Compaignie verovert / te mercken is: Den yver
tot vyantlijcke proceduerẽn vande Coninc van Zeylon, tegẽ de Portugesen verthoont
sich daghelijcx meer ende meer/sulcx hy maer wacht/datmen hem om de selve te ruy-
neren/de handt een weynich biede / ende ten ware t'misverstant tusschen Sybolt de
Weert/ende den selven Coninck ontstaen/deur al te groote vermetele onvoorsichtic-
heydt/vande voorschreven de Weert / men soude naer gissinghe / jeghenwoordich al
groote effecten van desselffs vyantschap/tot afbreuck ende ruyne vande Portugesche
Forten van Columbo, ende Puncto de Galle, ghesien hebben / de welcke hy even-wel
so beset is houdende/datse hem weynich schaden/ ende haer selffs schier gantsch geen
proffijt zijn aenbrenghende: Alhoewel t'selve Eylant/seer overvloedich is in Caneel/

 die daer

die daer ende nerghens elders in gantsch Indien is vallende. Rijck in Paerlen/voornemelijck in dessellfs Eylant Mana. Item/abondant in Saphieren/Spinellen/ende andere ghemeene Steenen/Overvloedich van Oliphants-Tanden/ ende abondant van alle Lijf-tochten etc. Sulcx aldaer een seer goede Negotie te doen is/ niet alleen herwaerts aen/maer van daer op d'andere Indische quartieren/met welc/ eñ dierghelijcke middel/de Portugesen groote conquesten/ met weynich Cappitael ghedaen hebben.

Latende t'voorschreven Eylandt legghen/aende slincker-handt passerende/om de Caep de Comorij/tusschen t'vaste Lant ende t'voorschreven Eylant/ nemende onsen cours Noordt aen/vinden wy ons terstont aende Lijwaet ende dierbaere Oost-Indische Cleedingh-Cust van t'Rijck van Narsinga, alwaer inde stadt van S. Thomas/ ende andere/soo groote menichte der selver Waren ende Manu-facturen vallen/datmen de groote Oostersche / behoeftighe deelen / ende Eylanden / met de selvighe is stofferende/tot gheen cleyn proffijt vande gene/die de selve van d'een plaetse in d'andere transporteren.

Ter zijden/West-waert aen/ is gheleghen het Rijck van Bisnager, van waer veel fijne rauwe Diamanten/deur gantsch Indien getransporteert worden. Item weder Noort/op de Cust van Cormandel, alwaer vele Lijnwaten/ zijde Laecken ende andere costelijcke Manufactueren te halen zijn: Zijnde eenighe der selver Zeecusten/oock seer rijck van Parel-bancken: dier in groote quantiteyt gevist worden. In dese quartieren hebben de Portugesen gantsch gheene heerschappie te lande / worden alleen om den handel/als vreemde coopluyden/int stuck van traffique gheadmitteert/ghelijck onse Natie daer oock seer wellecom ende aenghenaem is/als ghebleecken is/by de handelinghe/by d'onse beghonnen/te Nagapatan, Muselapatan, ende andere plaetsen. Dese quartieren behooren onder t'gebiet vanden grooten Neico, die een is vande vier grootste Potentaten van gantsch Indien / alle welcke de Portugesche Heerschappije seer suspeckt ende odieus is.

Daer naer volcht noch hoogher Noortwaert op / het treffelijck Coninckrijck van Bengala, waer af de Hooftstat mede Bengala genoẽt is/alwaer de groote Riviere Gamger door loopt. Dit Coninckrijck/is overvloedich in alle Lijf-tochten / ende gantsch rijck/van fijne Lijwaten/costelijcke ghewevẽn/ende ghebloemde Cattoenen/ Doucken van veelderley soorten/als mede Gengber/Was ende Suycker.

Een weynich lagher / weder Suydt op / om den houck vanden grooten Inwijck der Oost-Indische Zee/is gheleghen/het machtighe Coninckrijck van Pegu, t'welc gheensins/ als mede t'voorgaende / de heerschappie ofte dominatie der Portugesen onderworpen is. d'Inwoonders zijn seer gheneyght/met onse ende andere Natien te handelen. Hier ende nerghens anders/ worden ghevonden / de schoone coleurighe costelijcke Robijnen: Item / gheeft mede menichte Espinellen / oock mede Lacken/ Rijs/overvloet van Suycker/als mede de stercke wel-rieckende Civette.

Vervolghende voorts den slincker uytsteeckende arm / van India / comen wy aende Coop-stadt Queda, alwaer seer schoonen groven Peper valt / die by de Portugesche Facteurs dier wel (ende om de nabyheyt van Malacca,) in aensien zijn / in menichte gecocht wort/aenden houc vanden welckẽ arm tegẽ over t'Eylant van Sumatra gelegen is. De incostelijcke rijckdoms traffijcque overvloepende voorsz Coopstadt van Malacca, die by de Portugesen/van over de 80. Jaren / om haer ghelegentheyt / met groote moeyte / ende bloedich Oorlogh / den Voorsaten vanden Coninck van Iohor afgenomen / met een Fortresse beset / ende als d'Importantsche Stadt

vande

vande Portugeſche dominatie in Indien met Garniſoenen gheſtadich bewaert is
geworden. Wat grooter Eclipſes het voor de Portugeſen in Indien ſoude weſen/
indien Godt geve ſy van die plaets/met hulp vande Coninc van Iohor, ende andere/
door des Admiraels Matelieffs vloot/daer uyt goede apparentien/ gheen cleene ge-
ruchten van en loopen mochten ontbloot weſen / ofte worden / can een yeder van
eenigh inſicht/inde Indiſche negotie ghenoegh afmeeten. Want behalven dat hare
macht/ghelijck als overmits in ſtucken gebroken ſoude weſen / ende hen alle com-
moditeyt benomen werden / van bequame correſpondentie / ofte handelinge te con-
nen drijven/uyt de Ooſterſche op de Weſterſche deelen van Indien / daer mede ſy
hare grootſte rijckdommen (met de welcke ſy alle Negotianten vande Werelt in
Schatten zijn overtreffende) gewonnen hebben. Soo ſoude Oogh-ſchijnelijck/ alle
Ooſt-Indiſche Coninghen/welcke vande Portugeſen voor deſe / veel gewelt/trots/
ende overlaſt moeten lijden / hebben de Ooghen open/de gheleghentheyt vande tydt
waernemende/ende de ſelve/mits het meeſt over al een bittere/ ſtout / ende wraeck-
gierighe Natie is/de voet lichten/ghelijck al reede aen ſeer veele Coninghen/ als die
van Bantam, Achem-Iohor, Patana, Tarnata. **Die van** Amboyna, Banda, ende andere
ghenoech is ghebleken. **Die van** Siam, Cambaja, Calicut, den Mogour, Neyco, ende
grooten Heydelcan, t'welck machtighe Potentaten te lande zijn / gheen ſaeck meer
zijn ſoeckende/als haer eens ghewroken te moghen ſien / over harer Naebuerighe
Princen overlaſt/ontfanghene ende gheledene Iniurien / vande Portugeſen inde
hondert Iaren / die de ſelve Ooſt-Indiſche quartieren hebben beginnen met macht
ende gewelt te deurbooren / vele der ſelver Coningen voorſaten/als voornemelijck/
den Samoreyn van Calicut, den Hedelcam van Cambaja, de Coninghen van Achem,
Pantam, Iohor, Bintam, Tarnata, ende andere groote tegenweer/ inde eerſte begintſe-
len gedaen hebben / omme haer vrijheyt teghens de Portugeſche uſurpatien te be-
ſchermen. Doch overmits ſy meeſt al van Gheſchut / bequame Schepen / ende
Scheeps-Oorlooghs behoeften / ende volck hen de Scheeps-ſtrijden verſtaende/
onverſien waren / hebben veel tijts ter Zee groote ſchade gheleden / ende eyndelijck
is de ſaecke / ſoo by Wapenen / als by Induſtria vande Portugeſen ſoo verre ghe-
bracht/datſe op eenighe plaetſen/de ſterckten ende t'ghewelt in handen hebben ghe-
houden/ende op de andere plaetſen/alleen vrije handelinge / ende commertie Coop-
mans-gewijſe becomen/die nochtans geen rechte vrienden der Portugeſen en waren.
Maer haer naer tijdt ende gheleghentheyt buyghende/gheen dinck eer aengegrepen
hebben/als de handel met de Nederlantſche Schepen / ſoo haeſt de ſelve haer in
d'Ooſt-Indiſche quartieren verthoont hebben. Iae vele der ſelver/hebben terſtont
alle handel ende commercie met de Portugeſen afſnijdende / haer opentlijck teghen
deſelve / met / ende voor ons / inde Wapenen begheven / als aende Coninghen van
Bantam, Iohor, Achor, Tranate, die van Banda, Amboyna ende anderen claerlijck ge-
bleken is. Ende buyten twijffel ſich noch veel meer ſal openbaren/alſſe ſullen merc-
ken t'vervolgh vande Vloote/ſoo vande Admirael Matelieff Pouvvels van Caerden,
ende d'onlangs uytgegane treffelijcke Vloote vanden Admirael Pieter vvillemſz,
verhoven. Alle der welcker aenſlaghen Godt almachtich wil zegenen tot ſijner eeren/
uytroedinghe vande onrechtmatighe uſurpatie der Portugeſen/ ende verbreedinghe
vande Negotien der vereenichde Nederlanden / ten eynde d'Inghezetenen alhier al-
toos een bequamen middel in handen hebben/om al hare vyanden / ſo eenighe ſich yet
wat vervorderen te attenteeren / t'hooft te moghen bieden / ende haere dierbare wel
beſchermde vrijheyt behouden.

De voor-

De voorschreven stadt van Malacca, die wel van Inwoonderen/ maer qualijc van lijfs-noodtdruft versien is/ dewelcke meest al vande omleggende Eylanden/ daer dagelijcx gebracht moeten werden/ is omsingelt ofte beset van geen cleene Indiaensche vyanden/ als voornemelijck/ haren ouden herden vyandt/ den Coninck van Achem, die van Bintam, als mede de Coninghen ende volckeren van Iava : Daer onder den Coninc van Bantam, de machtichste is. Den naby-landt gelegen Coninc van Iohor, door wiens ingheven ende goede onderrechtinghe / den hoogh-loflijcken Admirael Heems-kercke de rijcke Craecke op hen veroverde. Daer naer mach de Coninginne/ vande seer rijcke ende wel gheleghene Coop-stadt van Patane, soo weynich vergeten werden / als sy apparentelijck sal connen vergheten / (ick late staen vergheven) de swaere Oorloghe/ die haer voorsaten/ teghen den Portugesen ende hare vrijheydt eñ Rijck te beschermen uytghestaen hebben: De welcke mede haer groote genegentheyt t'onswaert/ naer haer uyterste vermogen / bethoont heeft / soo haest onse driftighe Eylanden/ der selver vaste Custen zijn comen besoecken. Ende in teecken van hare gheneghentheyt tot de Portugesen/ met goedige oogen/ sonder de minste belginge aenghesien/ datmen op hare reden / in haer ghesicht / den selven heeft afghenomen / een Craecke met veel rijcke ladinghen / die sich aldaer wel verseeckert ende gheberght meynden te hebben. In welcke stadt van Patane, niet-alleen veel schoone grove Peeper is vallende : Maer de selve is een soo groote wel ghelegene Coop-stadt / dat van aldaer grooten handel ghedreven wort / op den aenpalenden Rijcken van Siam, ende Pegu. Daer wy hier vooren van vermaent hebben / ende voornemelijck met den Chinesen, die daer veel costelijcke Chinesche Waren dagelijcx zijn aenbrengende/ sulcx Patane, een vande treffelijckste plaetsen is / om Nederlantsche Negotien te planten/ die aldaer oock gheen cleene beghinselen ghenomen heeft.

Den Coninck vant groote costelijck Diamant-rijcke Eylandt van Borneo, heeft mede wel bethoont / dat hem der Nederlanders Negotien seer aengenaem ende lieftal was/ niet alleen inette selve allen vrijen handel beloovende / ende inder daet doen ghenietende/ den gheenen/ die hen waren verscheenen/ maer oock met het toeschicken op Patane, van acht ofte thien Hollandtsche persoonen/ die op sijn Landt / by sijn ondersaten over eenighen tijdt/ te vooren/ buyten sijn kennisse ghevanghen waren gheweest/ soose uyt eenighe vande eerste Schepen/ die aldaer om Water te halen (t'voorschreven volck aen landt ghehouden hadden) aen landt waren gecomen. Waer van hy hem aende onse seer beleefdelijck was excuserende / met aenbiedinghe van alle eere ende vrientschap/ etc. Sulcx aldaer apparent is / eenen goeden handel ghedreuen te connen werden/ niet alleen in Diamanten/ dier veel eñ schoon/ ja de beste van gantsch Indien vallen / maer oock in Champher / mede de schoonste van Indien / Gengber/ ingheleyde Mirabolanen/ medicinale Besar-steenen/ Was/ ende anders. Is ooc seer dienstich om de oueruloet vande Lijff-tochten/ die aldaer te becomen zijn.

Wat resteerter nu meer vanden rijcken Landen ende Eylanden van Oost-India/ als d'uytnemende Specery-rijcke Molucques. Welcker Negotien de rijcxste ende profijtabelste is/ van gantsch Indien/ ende dat ten aensien / men de costelijcke Macis/ Naghelen/ ende Noten aldaer tot redelijcken prijse / meer om Eedt ende Cleedinghs waren/ als om Silver can coopen/ t'welck dobbelen Avance is geuende. Sulcx / wie Meester vanden seluen handel is/ soude moghen seggen Meester te zijn/ vanden alder rijck ende profijtelijcxsten handel / vanden gantschen Aertbodem. Ghemerckt / de voorschreuen dierbare Speceryen/ nerghens elders/ als inde selue cleene Molucksche Eylanden/ te vinden en zijn. Wat grooter voordeel den groote Octroyeerden Neder-

lantschen

lantſchen compagnie/int ſtuck vanden ſeluen Moluckſchen handel is hebbende / can men wel afmeeten / aen't exploot / vanden voorſchreuen Compagnies eerſte Vloote onder Steuen Verhaghen/Anno 1604. uytgeſeylt/ die door Godes hulpe / niet alleen ſeer geluckich ingenomen heeft gehadt / het treffelijck ſterckſte Caſteel / t'welck de Portugeſen opt Eylandt van Amboyna waren beſittende/ ende veel Jaren beſeten hadden/maer oock gheweldelick ghenoech/ ſtormender handt inghenomen/ t'Caſteel van Tidoor, ende ſoo de Portugeſen uyt de Molucques verdreuen / in voegen/dat de ſelue / vanden geheelen Moluckſchen handel waren ontblootet. Sulcx dat den ſelven handel/ t'eenemael aenden Nederlantſchen Compagnie was gheuallen: Die oock t'Caſteel van Tidoor gheruyneert/ende dat van Amboyna met een Gouverneur ende bet als houdert Soldaten beſet heeft gelaten. Ende alhoewel men t'ſeedert verſtaen heeft / dat d'uytghedreuen Portugeſen / die by accoort inde Eylanden van Manilhas vertrocken waren/ met hulpe vande Caſtillianen weder ghekeert / ende t'Eylandt Tarnate overvallen ende vermeeſtert ſouden hebben. Alwaer die vande Compagnie eenige perſoonen alleen om de Coophandel te drijuen ghelaten hadden. Die ſoo te preſumneeren is/meeſt omhals gheraeckt ſullen zijn. Item/ dat die van Tydoor, die eedt ende ghetrouwichept aen onſer zijden hadden ghedaen/ weder moghen zijn ghe-revolteert / ſoo moetmen dies onaenghesien / aende Moluſche handel gheenſins twijffelen: Ghemerckt de Vloote vande Admiraelen Cornelis Matelieff / ẽ Paulus van Caerden/Anno 1605. ende 1606. uytgeſeylt/naer alle apparentie ontwijfelijck t'voorſchreven Eylandt van Tarnate, (wiens inwoonderen der Spangiaerden ende Portugeſen doodt vyanden langhe tijt / jae vanden beginne aen gheweeſt zijn) wederom gheincorporeert ſullen hebben / alſoo het principaelſte oogh-merck vande Compagnie altoos gheweeſt is / de Moluckſchen handel in verſeeckeringhe te nemen. t'Welck eens recht wel uytgevoert zijnde / iſt niet ſeer apparent / dat de Spangiaerts uyt de Manilhas, weder ſullen beſtaen yets op de ſelue te attenteeren/ ten aenſien/ſoo de Nederlantſche Schepen / haer inde volck-rijcke Eylanden vande Manilhas, eens preſenteeren / aldaer wel ſulcken ſucces ẽ toeval mochten becomen/ dat de Spangiaerden werck ghenoech ſouden hebben/den brant in haer eygen huys te leſſen/die haer den luſt ende macht vande verre Portugeſche Specery-ſcheuren te incorporeren/wel ſouden benemen. Want behalven dat de Spangiaerden gantſch gheen merckelijck ghewelt van Oorloghs-Schepen ende Scheeps volck in die quartieren zijn hebbende : Die meeſt al vant ſuyderſte deel vant vaſte Landt van Weſt-Indien/een groote Zee over moeten comen. Soo hebbenſe noch veel duyſenden Inwoonderen vanden Manilhas, ſelver te vyanden/die niet lievers en ſagen/ dan vande onſe met Schepen gheſterckt te werden / omme haren moet aende wreede Spangiaerden / over hunne gheleedene Injurie te coelene. Behalven dattet oock apparent is / datmen t'eenigher tydt Schepen door de Straet van Magellaen ſal comen te ſeynden / die de zuyder deelen van Weſt-India in ſulcken alarm ſoude connen ſtellen/dat die van't vaſte Landt weynich op de Portugeſche Molucxvaerders ſouden connen letten / jae wercx ghenoech hebben / hare Weſt-Indiſche Gout ende Silver-rijcke Mijnen te bewaren. Want inde ſelve zuyder quartieren en ontbreecken oock gheen Natien / die (ſooſe eenichſins van Oorloghs-behoeften wel verſien waren) den Spangiaert wercx ghenoech ſouden gheven/om hare nieuwe conqueſten (ſonder nae andere te dencken) te defenderen. Waer inne de ſtrijdtbare Chileſen, van groot effeckt t'allen tijden bevonden ſullen werden. Ende hoe cleyne teghenweer den Spangiaert op de zuydt-zijde van Weſt-India ſoude connen doen/ is uyt de courſen/

ſoo van

soo van diversche Enghelschen / als andere Schepen van Mahuy, ende Olivier van Noort, (met cleyne contschap door d'engte van Magellaen, geseylt zijnde) genoech af te meten. Des Coninckx van Spangiens schatten van Gout ende Silver / die hy jaerlijckx uptte West-Indien naer Spangien scheept/dickwils met groot gheluck van int comen ja met periculen arriverē/zijn seer groot / ende dies te meer verwonderens waerdich/datter tot heden toe met gheen ernstigher opmerckinge/gheduerende t'jeghenwoordich Nederlants Oorlogh / op ghelet is gheweest ende ghetracht. Waert niet wel doenlijcken gheweest/hem/een goet deel der selver te ontnemen? ten minsten t'gunt met goede reden licht om doen / claerlijck bewesen soude connen werden / hem t'meeren-deel/ ja meest al vruchteloos te maken. Maer alsoo sulckx te bewijsen ende in die materie te treeden na tijt ende ghelegentheyt van saecken hier niet en past/ sullen wy t'selve overslaen / verwachtende d'uytcomste vande begonste onderhandelinghe die Godt almachtich wil verleenen upt te vallen / tot sijner eeren/ ende ruste van t'langhe met Oorloghs verwoestige bedruckte Vaderlandt. Ende of de vreese van nieuwe onrusten op de West-Indien / den Coninck van Spangien sijne saecken int gros niet wat nader hebben overdencken/ ende tot een generale veranderinghe doen inclineeren/gheve ick die te bedencken / die de saecken van staten / upt de daghelijckxe bevindinge beter connen af-deelen/als die/ diese maer van buyten aen aenschouwen/ ende even-wel veel int ghetal van dat ghevoelen zijn.

Soo dan upt alle voor verhaelde ende meer andere/ om cortheyt wille naegelaten middelen / gheleghentheden ende gheneghentheden vande Oost-Indische Natien ende volckeren/de proffijtelijckheyt vande voorschreven handel/voor de vereenighde Neder-landtsche vrye Provintien / ghenoech is bewesen. Soo moet de nootsaeckelijckheyt der seluer/upt twee principale redenen besloten worden. De eerste dat de vrye Neder-landen/upt haere Landts gheleghentheyt/ende Inwoonderens aen-ghebooren aert/niet connen blijven/inden fleur ende welvaren/daerse (niet teghenstaende t'gheduerich Oorlogh) teghenwoordich in zijn / ten sy datse hare Scheep-rijcke Zee-havenen ende Zee-varent volck/rijcke Coop-Steden/met de over-zeesche trafique ghesegheent sien. De tweede: aenghesien des Coninckx van Spaengiens macht ende rijckdom / in alle gheleghentheden / niet alleen de Neder-lantsche Provintien/ maer alle Potentaten vande Werelt / met groote redenen altijt moet ende ende behoort suspect te wesen/datter gheen beter middel ter Werelt can ghevonden werden/ om van de ghestadighe vreese ontlast te werden / als den selven de fondamenten van zijne uytsteeckende rijckdommen/daer mede hy alle de Christen Potentaten in vreese is houdende / soo te ondergraven / datse eenmael moghen comen te vallen inde handen/ Ick segghe niet vande Neder-lantsche Inwoonderen alleen/maer vande gantsche Christenheyt. t'Welck is hem de Oost en West-Indische Negotie vruchteloos te maecken/ist niet geheel/laet het wesen voor een goet deel. Lettende dat onse guldens in oncosten tot aenwendinghe van equipagie / ende andere behoeften/zijne Ducaten upt-lants ghelegentheyt equivaleren. Behalven alle andere voordeelen/daer wy van Godt ende de Naturere/den Spaengiaert in dat stuck zijn prevalerende. Ten is oock niet te twijffelen/soo de saecken (dat Godt niet en ghewe) weder tot een Oorlogh upt vallen/off de Nae-bueriche Coningen/Princen/ ende Heeren sullen d'oogen openende/dit stuck comen te verstaen / ende onses Lants ghelegentheyt waernemende / op haere verseeckertheyt int ghemeen sulcken ordre stellen/ dat de West ende Oost-Indische brant/den Coninck van Spaengien soo sal doen declineren/dat alle de Werelt/ sich by t'vier der seluer warm makende / gheen oorsaecke meer / van in hare Landtpalen/

palen/ de Spaensche Heertochten te vreesen / sullen hebben als voor desen dick ende
menichmael ghespeurt is.
D'eerste nootsaeckelijckheyt van d'over-zeesche traffijque / soude by eenighe toe-
ghestaen ende nochtans beantwoort worden/dat het daer uyt niet en volcht/datmen
suyst op Indien soude moeten handelen/maer datmen daer tegen den ouden Spaen-
schen handel/in cas van bevredinghe/soude comen te winnen. Waer op ick cortelijck
alleen sal antwoorden:dat den selven Spaenschen handel/ons eerst gantsch niet seec-
ker ende vast en is / uyt dien de loose Spaengiaerden / ons de selue t'allen tijden by
hondert middelen infructueus connen maecken / als aen zijne nieuwe Impositien/
Lasten/ende Placcaten/onlangs uytghegaen/ghenoech aff te nemen zijn. Ten twee-
den isse gantsch periculeus / jae heeft den vyant groote gheleghentheden in handen/
ghemerckt men by middel der seluer/inde macht ende dispositie/ van eenen versoen-
den onbetrouwelijcken vyant is stellende / niet alleen vele hondert-duysenden van
middelen/maer ontallijcke middelen van Schepen/Schut/ende condich Zee-varent
volck / die hy voor desen met menichfuldighe Arresten / alle voorgaende conquesten
vruchteloos heeft ghemaeckt/ende de personen/als Slauen op de Galeyen jammer-
lijck mishandelt.
Meynende dan ghenoechsaem verthoont te hebben / wat grooter nut / eere / ende
proffijt dattet sal wesen voor t'vrye Vader-lant/de Oost ende West-Indische Nego-
tien te behouden. Sullen wy Godt bidden dat hy de Regeerderen vande Landen/dese
saecke soo wel wil gheuen te verstaen / datse in gheenderley wijse int onderlinge be-
spreck vande aenstaende vrede-handelinghe afstant willen doen / van eenich punct
ofte deel der voordelen / byde Oost-Indische Compagnie alreede vercreghen / ende
ter tijt ende wijlen van de notificatie vande vrede in Indien/by de uytwesende Sche-
pen noch te vercrijghen. Ten eynde de goetwillighe Oost-Indische Princen ende
Heeren/die haer op onse handel vertrout hebbende / niet weder en gheraecken inde
upterste Spaensche slavernije / tot oneere ende groote disreputatie / vande Neder-
lantsche Natie. Ende dien volghens tot groot weerdinghe des Coninex van Spaen-
giens Heerschappie. Welcken Coninck niet weynich ghewonnen soude meynen te
hebben/indien hy by middel vande voorgheslagen Vrede/ ons zijne Oost ende West-
Indische roede upter hant conde rucken. Alsoo uyt al t'voorverhaelde claerlijcken
blijckt / dat de Neder-lantsche Negotianten jeghenwoordich de rijckste ende beste
quartieren van gantsch Indien te vriende zijn hebbende/ende ouer sulcx/in rijcke eñ
proffitabele Negotien / de Portugesen gheensins behooren te wijcken int vervolgh
vande selue Negotie. Andersins sal daer nae den Coninck van Spaengien wel sulc-
ke ordre in beyde de Indien comen te stellen / dat wy onse vrienden / tot onvrienden
ghemaeckt hebbende niet weder nae de voorschreuen Traffique souden behoeven te
dencken. Maer veel eer/doch te laet omsien/hoe wy ons (soo hy yetwes op ons wil-
de voornemen/daer toe hem nimmermeer gheene pretexten sullen ontbreecken) sou-
de connen defenderen. Daer wy ter contrarie / onse Traffijque alle de Werelt deur
behoudende/met Godts hulpe / ons buyten alle vreese soude gherust moghen stellen/
soo anders in Menschelijcke consideratien / eenighe gherust ofte seeckerheydt te
stellen is, etc.

FINIS.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK